

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

Capitulum tercium de baptismo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Summula Raymundi

nis. sed legi p̄mitti d̄z. et nullo mō subdyacon⁹ dyaconus vel sacerdos
tale officii exerceat ne ad occasionē aliquē inducat p̄ tale officii. q̄ effice
ret irregularis. et hoc habet in decretalib⁹ extra de clericis. ¶ Quartus ca
sus. ponat si aliq̄s veniens ad ecclesiam vidēs calicē q̄ndā min⁹ caute dimis
sum. et ip̄m recipiat et longo tpe detineat. tūc dubitat̄ vtrū talis possit pro
moueri ad sacros ordines. R̄ndetur q̄ si ille volūtariē fuerit p̄fessus et sa
tis fecerit ecclesie cuius calicē fuerat. nec de hoc est nota vel manifesta suspitō
tunc talis post penitentiā factāz dūmō ydoneus cognoscat̄ p̄t. p̄moueri
ad sacros ordines. ¶ Quintus casus. ponat q̄ si aliq̄s causa necessitatis
videlicet cā nuditatis vel famis aliqd̄ furef. tunc dubitat̄ vtrum tenetur
restituere. R̄ndetur q̄ nō. nā omnis q̄ cibaria vel vestē vel potū recipere
ex vera necessitate nō tenetur simpliciter loquēdo restituere. q̄ in necessita
te omnia debent esse cōmunia. sicut fuit in p̄mitiua ecclesia tpe apostolorum
vt legit̄ in actib⁹ ap̄loꝝ. Et erāt illis omnia cōia. Vel alio mō r̄ndetur pro
babiliter ad dubiū q̄ nō. nā ois q̄ cibaria vestē vel potū recipet cā nudita
tis vel famis. ille tenet̄ de his penitere p̄ aliquot hebdomadas. et hoc ex
trema necessitate cogente. si at̄ redderet econtra nō tenetur penitere. lz ista
nō fiant de iure. ¶ Sextus casus. ponat q̄ aliquis p̄nceps p̄mittat incen
diū ecclesie. et ponat q̄ egritudine p̄uentus p̄fiteatur suo capellano q̄ ip̄sum
absoluit a vinculo anathematis. tūc dubitat̄ an iste d̄z habere ecclesiasticaz
sepulturā. R̄ndetur q̄ sic. q̄ heredes eius cōpellēdi sunt vt his quib⁹ iste
p̄nceps p̄incediū vel alio mō damnū fecerit iuxta facultates suas digne
satis faciāt et vt sic aia illius p̄ncipis a peccatis p̄t liberari. ¶ Ultimus ca
sus est. ponat q̄ aliq̄s incendiarius vel malefactor ecclesiaz a sacerdote cōp
hendat̄ et ab eo interficiat̄. tūc dubitat̄ an iste clericus interficiēs eū sit ir
regularis. R̄ndetur sub distinctōe. nā si ille malefactor ei nocere noluerat
sed solū spoliare voluit ecclesiam. tūc si interficeret a clerico cleric⁹ est irregul
laris. Si at̄ cleric⁹ voluisset interficere et clericus alio mō nō potuisset eua
dere nisi ip̄m interfecisset tunc ē irregularis si talem malefactorē interfices
ret. sed valde faciliter posset secū dispensari. Sz alij doctores dicūt q̄ sim
plicit̄ non efficeretur irregularis. cū inter duo mala minus malū est elis
gendū. mō minus videt̄ in eē periculositas q̄ p̄s byter interficeret illū. cū
aliter euadere nō potuit q̄ ecōuerso

¶ Capitulum tertium de baptismo.

Quatuor sacerdos .i. accipias
Am cathezizas puerum tunc tres tibi sumas
patrinos s̄ patrinos s̄ tres p̄sone
Personas. et nō plures. quia sufficiunt he

s̄ patrinis s̄ catholicā

His iniunge fidem puerum debere docere

illā orō en d̄nicā .i. dū venerit ad annos discretōis

Atq; pater noster. maturos dum tenet annos

¶ Istud est terciū cap̄lin. in quo autor determinat de terciō sacramento.
quia autor sup̄ius determinauit de duob⁹. scz eucharistia et sacra yunctōe

Folium XLI

que sunt sacramenta reiterabilia. h. iam determinat de sacramento (reiterabilia. s. de baptismo. Et diuidit illa ps in duo. na pmo determinat de sacramento baptismi. Secdo determinat de negligentijs ptingentijs circa baptismu. Secda ibi (Infans infante) Prima ps adhuc diuidit in duo. na pmo determinat de psonis requisitis ad baptismu. Secdo remouet qdas dubia. Secda ps ibi (Dortis agēs) Quartu ad pmiu de sic. qñcuq; cathetizatus puer tñc sume solū tres psonas. z hi tres vel ille tres psona sufficiunt. ad qd tres psonas debes dicere q qñ ille puer venerit ad anos discretiois q tñc eum informāt pater noster z fidē catholicam

Circa lrām est notandū. q cathetizo est vna dictio greca. z valet tantū in latino quātū puer bñdicere ate baptismū. z habet fieri in facie ecclesie. Cathetizo plura significat. vñ. Est cathetizo pfirmo vel instruo sacra. Zuteo vel doceo iungo redarguo sperno

Secdo notandū. q baptismus differt a duob; sacramētis pdictis tā q reiterabile z irreiterabile. qz duo pcedētia sunt reiterabilia. qz nō inducunt effectum eternū. vt eucharistia z sacra vinctio. Et ideo dicunt reiterabilia. quia pluries possunt in codē hoie reiterari. sed baptismus pfirmatio z ordo dicunt reiterabilia. ideo qz inducūt effectū eternū. Unde baptismus sic definitur. Baptismus est caracter indelibilis anime impisus p que baptizati differūt a nō baptizatis. Un baptismus in greco idē est qd lotio in latino. qz sicut aqua mūdāt corpus exterius visibiliter. sic baptismus inuisibiliter z supernaturaliter mūdāt aiām interius. vñ beat⁹ Augustin⁹. Aqua corpus tāgit z mētem abluīt

Tercio notandū. q triplex est baptism⁹ fm q habet in decretalib;. scz baptism⁹ fluminis. flaminis. z sanguinis. Baptism⁹ fluminis est pncipalis baptismus q fit cū aq; fontis ex grā spūssancti. Sed baptism⁹ flaminis est q fit igne spūssancti cū grā spūssancti. Et illo baptismō beata vīrgo Maria baptizata est. sed Alter⁹ dicit q vero baptismate sicut apli baptizata est. qñuis ipa nō legit esse baptizata in aq; fontis. sed fuit baptizata in grā spūssancti. Sed baptismus sanguinis ē qñ ppter fidē chūstianā sanguis effundit. Et sic sancti martyres qui sanguinē pro xpō fuderūt. z pueri in nocētes p talem baptismū fuerunt baptizati.

Quarto notandū. q sacramētū baptismi est institutū quadruplicif. fm q qtuor s; genera causaz. s. gen⁹ materiale. finale. efficiens. z formale. Nā quo ad causam materiale tñc baptism⁹ est institut⁹ in aq; q est cōis et generalis omib;. Rō est. qz sicut legit chūstus in iordane est baptizat⁹ in aqua que ē cōis omib;. Et ideo dicit magister q̄rto sentētiar. q baptism⁹ non debet fieri in vīno. nec in lictiuis. nec in aqua turbida nisi tpe magne necessitatis. Sed fm causam formale tunc baptismus est institut⁹ a xpō quando dixit Darcī vltimo. Irebaptizantes in nomine patris z filij et spiritussancti. Et hec forma debet seruari a quolibet baptizante. Et ideo si aliquis baptizaret puerum sic dicendo. Ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritussancti et in nomine sancti Nicolai. illa forma nō valeret. Et ideo talis puer coram deo omnipotenti baptizatus non esset. ideo q ibi dimitteret formam institutam et aliquid superadderet. quia tali forme nihil est superaddendum. Et ideo mulieres baptizantes

Summula Raymundi

pueros tpe necessitatis quos negligunt pueros aliquid addentes ad vera for-
ma dicentes. Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti et beate virginis
Marie et beati Nicolai. Et isti sic facientes gravissime peccant. et credendum
est puerum talem si supervixerit esse rebaptizandum. Causa efficiens baptismi sit
in christo. sed effectus baptismi est ablutio in fine et purgatio ad bonum et
tarditas ad malum. Si finis baptismi est ablutio peccati originalis et transitus
regni celestis si innocenter baptizatus custodiatur

Item nota circa causam efficientem. quod christus baptismum instituit ut quidam docto-
res dicunt cum de latere suo sanguinem et aquam voluit emanare et postea aquam
sanctificavit dicens. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit regnum
celorum Joh. 3. Item baptizandus cum primo ad ecclesiam venerit. tunc primo iterum
rogatur ut abrenunciet dyabolo. Et respondet patrum abrenuncio. Et iterum
querit ut credat in patrem et filium et spiritum sanctum. Et iterum patrum respondit credo.
et per hoc baptizandus instruitur de vita et fide. Nam de vita docetur abrenun-
ciare dyabolo. sed de fide docet credere in sanctam trinitatem. Etiam interro-
gatur si credit in ecclesiam catholicam. scilicet in communionem. remissionem peccatorum.
Respondent patrum credo. Post istam interrogationem et responsionem parvulus per
sacerdotem in facie sufflatur. per hoc exhortatur ad ministerium dei. ut expel-
latur ab eo dyabolice potestates. et secundum beatum Augustinum. hec omnia fiunt ex impe-
rio salvatoris qui dixit discipulis suis. Ite docete omnes gentes baptizantes eas
in nomine patris et filii et spiritus sancti

Item nota secundum Albertum. sicut sunt septem dona spiritus sancti. sic etiam septem sunt
dona ipsius baptismi. Primum est salis collatio. unde dicit venerabilis Be-
da. sal benedictum datur in os baptizandi ut percipiat doctrinam vere fidei. Secundum
donum est aurium et narium cum spiritu linitio quod fit exemplo christi. qui lutum cum spiritu
faciens mutum et surdum sanavit. Joh. 9. et oculos ceci nati linitit. Tercium
donum est signatio pectoris cum oleo ut custodiat cor suum in vitium.
Quartum donum est signatio inter scapulas cum oleo per quam fortitudo et ar-
matura contra dyabolum denotatur. Quintum donum ipsa immersio aque. Ubi no-
ta quod trina immersio fit in fonte. per quod designatur tridivina sepultura christi qui
tribus diebus et noctibus fuit in sepulchro. Circa id additur una cautela que est tra-
lis. nam si puer sit ita debilis quod non possit ter immergi in fontem. tunc sola tri-
na aspersione aque sufficeret. Sextum donum est unctio facta in vertice cum crisma
te. Septimum donum est crismatio facta in fronte quod significat effectum per tem-
plationis divine et cognitionis eterne

Item nota. quod puer debet solum tres patrum habere. hoc est in signum
sancte trinitatis. vel ideo. quod omne verum testimonium stat in ore duorum vel trium
um. Si autem essent plures propter paupertatem parentum. vel si esset unum tempore neces-
sitaris non impediret sacramentum baptismi. ita quod ex hoc sacramentum baptismi
non haberet effectum. **I**tem nota. duo sunt que precedunt hoc sacramentum
scilicet exorcismus et catechismus. Catechismus precedit non ad eius instructio-
nem. sed quo ad fidei susceptionem professionem et sponsonem quam fa-
cit parvulus non in propria persona. sed per vicarium scilicet per patrum. Exorcismus
etiam precedit baptismum. id est adiuratio contra malos spiritus et suggestiones eorum
dem ut depellant potestates dyaboli. ita quod minuitur ne possit salutem in p-
pulis impedire sicut antea potuit. Et de tali incidit tale dubium. si alius

quis moreret post exorcismū z cathesimū z nō baptizaret. vtz talis sine
baptismo aliqūe haberet effectū saluādi. Et videt q nō. qz baptisimus ē
ianua scē matris ecclie. z sine baptismo nullus liberat a dānātōne. Rūdes
tur ad dubiū. q exorcismū z cathesimū nō pnt aliqūe liberare a pena vt
qdā doctores volūt. s; qdā doctores dicūt q cathesimū aliqū mō absol
uit ipm hoīem a pena. Et p illo sciendū q pena ē multiplex. Nā qdā est
pena dāni z sensus. z istā penā sustinet aīe in inferno exntes. z d; iō pena
dāni. qz caret visione dei. s; d; iō pena sensus. qz patiunt in aīa. z post diez
iudicij tā in aīa qz in corpe patient. qz tūc ibi erūt sensus. vt patz de diuite
epulone Luc. xvi. dicere. crucior in hac flāma. Aliqū pō aīe nec hnt penam
dāni nec sensus. vt fuerūt scī patres olīm in lyngo. Alia est pena sensus z
nō dāni. z tal' pena ē aīaz in purgatorio exntiū. qz hnt penā sensus z pas
tiunt in aīa. tñ nō hnt penā dāni. qz sperāt q̄tidie hēre visionē dei. Quarte
pō hnt penā dāni z nō sensus. vt pueri q moriunt sine baptisate. illi em
penā dāni hnt. qz caret visione scē trinitatis z nō hnt penā sensus. qz nō pa
tiunt in aīa. Et dicūt doctores sacre scripture q gaudiū eoz v' delectatio
ē maior q̄ aliqū hoīs in h mūdo q̄nta p̄t haberi ex naturali rez cognitōe
Tūc igit ad dubitatōes rñdet. q si talis puer nō fuerit baptizat' tūc nō
fruit diuīa visioe. Et qñ tūc arguit. q cathesimū z exorcismū nulli' sunt
effect'. Rñdet q alleuiat eis penā. s; tñ fruitōe diuīe visionis caret

Ultimo nota. dubitaret quis. vtrum possit fieri dilatio post exorcis
mū z cathesimū ad tres vel ad quattuor annos. Ibi rñdetur q securius
et melius est q statim post exorcismū baptizet. ppter tres causas. Prima
est. vt morbo pueniēs remediū exhibeat. qz si differret aliq̄s exhibitōnem
remedij. tūc qñqz morbo in puero fieret incurabilis. vt videm' illud in ex
teriorib; qñ medela nimis tarda est. tūc morbo fit incurabilis. vt q morbo
statim pueniēs remediū prestet tunc puer statim d; baptizari ne morbus
in puero fiat incurabilis. vñs apls. Qēs nascimur filij ire. Ep̄. ij. Pro
q sciendū q duplex ē generatio. qdā ē in vtero z ē illa qñ aīa infundit cor
pori. Alia ē generatio ex vtero z est qñ puer in natiuitate generat. mō stat
rim qñ aīa infundit ipi corpori. tūc ibi ē morbo. z qñ ex vtero generatur
tūc imediate morbo d; curari. z p pñs d; statim baptizari. Secda cā est. ne
puer morte pueniat. qz nec exorcismū nec cathesimū curat puez. s; solum
baptisimus. z ne fiat periculū tūc puer statim ē baptizadus. Tercia cā ē.
ne puer a dyabolo opp̄mat. qz dyabolus p̄t puerū opp̄mere an' baptisimū
ex pmissioe diuīna. ideo imediate puer est baptizadus post exorcismū
et cathesimū ppter tres causas dictas

.i. q̄ inclināt' ē ad mortē .i. ex vtero suem̄tis.
Mortis agens puer officium dum nascitur ille
 s' hoīe illud sacrm .i. aliqūā
A quocunq; potest baptismum sumere. nec quam
 .i. in q̄cūq; linea psanguinitatis
Personam reijcit quocunq; modo sibi iunctam
 s' z h' ē vez .i. baptizadi s' a tali psona. f. ego baptizo te zc.
Dummodo mergendi seruetur debita forma

Summula Raymūdi

s^c cal infans .i. decedit .i. oleo scificato.
Si tunc non moritur crismetur crismate sacro
.i. nō ē necē .i. ad hūc puez .i. vocare s^ci testimoniū
Non opus est aliquos hunc accersire paternos.

¶ Hic mgr̄ remouet dubiū z ē illud. si aliqs puer eēt nat⁹ z ad mortē in-
clinat⁹ quō hmoi puer eēt baptizāndus. Ad h⁹ dubiū r̄ndet lra sic. quicūqz
puer ē agēs officiū mortis .i. quicūqz puer ē inclinatus ad mortē in pncipio
sue natiuitatis. tūc ille puer d³ baptizari a quicūqz siue a muliere siue a viro
et nō dñt spernere psonas quicūqz mō tales psonae sint sibi iūcte. z ille bap-
tizans d³ obseruare debitā formā q̄ ē tal. Ego baptizo te in noīe patris et
filij z spūs sci. Et si ille puer nō morit tūc postmodū d³ crismari sacro crisma-
te. i. oleo scificato. Et in tali casu nō ē necariū paternos vocare ad baptismū
nec d³ cathedizari. **¶** Circa lram pmo est sciendum. q̄ si mulier in tali
necessitate baptizaret puerū suū nō eēt iō a viro suo sepanda. z sic p̄st̄ in-
telligendū ē de viro z de patre z de alijs sanguineis. **¶** Secdo nota.
q̄ circa sacramentū baptismi tria pcurrit. sicut circa alia sacramenta. s. sa-
cramentū tm̄. res sacramēti tm̄. z sacm̄ z res sacramēti sūt. Nā sacm̄ bap-
tismi ē fons z aqua bñdīca illius fontis. S³ res sacramēti ē gr̄a spūaliter
data z spūaliter p quā hō in fide p̄firmat. z h̄ p tātō aliqs baptizat vt sibi
gr̄a confert z vt in fide radicetur. S³ res sacramēti z sacramentū sūt est
caracter indelibilis aīe imp̄ssus. **¶** Tercio notandū. q̄ sacramentū ba-
ptismatis adhuc aliter notificat. z h̄ sic. Sacm̄ baptismatis ē pncipiū vite
spūalis p qd̄ fit sigillū z custodia mētisqz illuminatio. Nā pmo d³ (ē pnci-
piū vite spūalis) nā ip̄e baptism⁹ ē ianua regni celestis p quā opz vnūta
quēqz fidelē intrare ad eternā vitā p̄cipiendā. z sic merito baptism⁹ d³ pnci-
piū vite spūalis. qz disponit nos ad vitā eternā. Jo h̄. ij. nisi q̄s renat⁹ fue-
rit ex aqua z spūsco nō intrabit in regnū celoz. Secdo d³ (p qd̄ fit sigillū)
et hoc sicutudinarie. qz sicut p sigillū vna lra discernit ab alia siue cognoscit.
sicut lra ep̄i vel p̄sulū p sigillū imp̄ssum cognoscit differre a lra militis vel
comitis vel baronis. sic nos xp̄iani p hoc sacramentū baptismi z sigillū dis-
tinguimur ab alijs hoīb. s. a gentilibz z a iudeis. z sic de alijs. Tercio d³
(et custodia) qz ibi ē caracter indelibilis imp̄ssus aīe eternali. vñ caracter
sic definit. Est qualitas aīe disponēs potētias eius ad p̄sequendū maiore
grām. Quarto d³ (z mētis illuminatio) qz p baptismū fides introduc-
tus z mens. i. aīa illuminat. **¶** Itē nota. q̄ cā efficiens huius sacramē-
ti est duplex. s. pncipalis z instrumentalis. Causa efficiens pncipalis hui⁹ sa-
cramenti est ip̄e xp̄s. S³ cā efficiens instrumentalis huius sacramēti est sa-
cerdos vel minister. Itē cā finalis pncipalr̄ loquēdo huius sacramēti est
delectio oīm peccatoz z oīm penaz. Et h̄ ip̄e baptismus ē dignior oīb
sacramētis in efficacia. Vñ sciendū. q̄ pena ē duplex q̄ ad p̄ns. s. eternalis
et tp̄alis. Nā pena tp̄alis est q̄ nobis hīc infligit. sicut est sitis z fames. z
illā penā nō delet baptismus. Sed pena eternalis est q̄ assumpta est a p̄-
mo hoīe ex p̄ctō. z istā delet baptismus. Et ex hoc dicto soluitur vna du-
bitatio q̄ talis est. vt baptismus delere p̄t peccata in adulto. Et d³ q̄ sic
qz baptismus ē talis efficacie q̄ delet oīa peccata tā actualē q̄ originalē.

folium XLIII

In ista preautoz definitur de sacra confirmatōe et dicitur sic. quoniam aliquis dicitur confirmari
 maritūc nō ē op^o ibi ē tres psonas vel patrnos. s; sufficit vna psona vel
 vn^o patrū qd cū pntat epō. Et ille qd dicitur confirmari nō dicitur cathexari. sed ex
 tra lrām ille qd ē patrū in confirmatōe cū illo cur^o est patrū non dicitur cōicare
 nec picipare in affinitate. qz in confirmatōe hīc cognatio spūalis q̄ ipedit
 mīmonū. qz aliquat^r cognatio dicitur. Et iō si aliq̄s ducit puellā an epm ad
 h̄ vt suscipiat confirmatōem. mīmonū cū ipa p̄here nō p̄t. qz ē filia spūal.
Circa lrām ē notādū. qz ad ipam confirmatōem qnqz requirūt. Primo
 requirūt materia. vñ materia confirmatōis ē crisma qd cōficit ex duobz. scz ex
 oleo et balsamo. et p oleū designat noua grā q̄ in confirmatōe p̄fert. nō grā q̄
 dat in baptisimo. qz grā baptisimi dat in remissionē pctōz. Sed grā cōfir
 mationis dat in confirmatōe vt hō sit firm^o et fortis ad resistēdū dyabolice
 pugne. Sed p balsamū designat odor bone fame et bone opatiōis. Secdo
 in hoc sacro est forma. et est talis Signo te signo scē crucis et inungo te cris
 mate salutis in noie p̄ris et filij et spūsci. Et illa forma a quoliter epō ē ser
 uāda. Tercio requirūt locus. s. frons. qz hec est vna ps magis apparēs et
 manifesta. et p hoc designat qz illud sacm datur ppter pugnā. videlicet vt
 publice velit nomē xp̄i p̄fiteri corā oibz hōibz. Quarto requirūt psona p̄fir
 mās vt est ep̄s. Unde est sciendū qz duo sacra a solo epō p̄ferunt. s. sacm
 ordinis et sacm confirmationis. Rōem ill^o dicit mgr. iij. s. iniaz. qz p ista duo
 sacramēta p̄fert plenitudo grē. et ideo p̄ferunt a psona q̄ hz plenitudines
 potestatis. s. ab epō. Quinto requirūt intētio. et hec exp̄mit p verba qn̄ dicit
 ep̄s. signo te etc. Vñ ad illa qnqz adhuc duo p̄currūt. s. pugna et noua grā
 Pugna iō qz detem^o publice nomē xp̄i p̄fiteri. S; noua grā vt nō efficiat
 mur tā p̄mpti ad peccādū. vñ. Frons confirmat. p̄sul. intētio. p̄ba. Grā
 donat. p̄stās ad tella parat. **S**z dīceres. q̄ est rō ordinis q̄re post bap
 tismū h̄ definitur de confirmatōe. Rūdet qz iō facit. p̄mo. qz in confirmatōe
 dat grā ad roborādū baptisimū. s. qz hō audacter et sine timore p̄fiteat no
 mē xp̄i corā infidelibz. Secdo iō facit. qz ista duo sacra. s. baptisim^o et confir
 matio imediate sequūt. qz null^o p̄t p̄cedere ad sacros ordines nisi p̄firma
 tus sit et baptisat^o. **S**ed qn̄ qrit. q̄re nō fecit sp̄ale tractatū de p̄firma
 tione sicut de baptisimo. Rūdet qz iō. qz circa confirmatōem nō habent aliq̄
 casus difficiles sic; circa baptisimū et alia sacramēta. iō p modū doctrine et
 notabilis in ea. de baptisimo definitur de confirmatione
Secdo notādū. in confirmatōe tria s; notāda. p̄mo. q̄re q̄s inungat. se
 cūdo q̄re in signū scē crucis inūgat. tercio q̄re in facie pcutit. De p̄mo est
 sciendū qz q̄ttuor viciū inūgit. videlicet ter in baptisimo et sel in confirmatione.
 Primo vngit in pectore. et p h̄ designat qz dicit suscipe sciam et scitātē et reijces
 re oē malū. Secdo vngit in scapulas ad designādū qz oēm pigritiā reijci
 at et suscipiat opatōnem bonā. Et his duobz modis vngit oleo p̄secrato
 Silt et tercio vngit in vertice cū crismate. et p h̄ designat qz sp̄ detet eē pat^o
 reddere rōem de fide. Quarto in confirmatōe vngit directe in fronte p h̄ de
 signat augmētū grē et act^o strēnuū exercēdi in fine. vt si aliq̄s vellet dīcere
 fidei tunc dicit strēnuē et publice confiteri nomē xp̄i. **S**ecdo querit hoc vñ
 delīcz. q̄re in signū crucis confirmat. Rō est. qz oia sacramēta videntur sumes
 re efficiā a passione xp̄i quā p redemptione humani gnis in ara crucis

Folium XLIII

Isto sic stāte ponat casus possibilis. si esset aliq̄s iude⁹ z ferret sniam iustā corā iudice in aliquē hoīem malum. ex hoc aut tunc erit irregularis z in hō nō peccat. mō si tūc talis baptisaret. tūc q̄ritur vtz ibi irregularitas dispēsetur. Ad hoc r̄ndet fm aliq̄s q̄ nō. qz baptismus delet pctā. s; istud nō ē pctm̄. igit̄ r̄. S; alij dicūt q̄ etiā baptism⁹ auferret irregularitatē z ar̄guunt sic. si auferat maius etiā auferat minus. s; maius est peccatū q̄ irregularitas. qm̄ ppter pctm̄ aliq̄s dānatur. nō aut ppter irregularitatem.

¶ Itē sciendū. q̄ puer tali mō baptisatus vt docet lra. obseruata debita forma verborū. vt p̄dictū est. dz postea in ecclia crismari. vt d̄t m̄gr̄ in lra. Et rō huius est. qz als nō esset p̄fecte baptisatus. qz non haberet dona q̄ p̄ferunt in baptismo de qb; p̄us dictū est. Itē debita forma (vt supra p̄s̄ruit) est. ego baptiso te in noīe patris z filij z sp̄s̄sancti. Et licz illud p̄no men ego determinate intelligat in illo p̄bo p̄me p̄sone. s. baptiso. tū req̄rit vtz q̄ exp̄sse ponat. Itē illa p̄ba iā. plata debent esse om̄ino s̄lita in fcatōne in reuthonico z in eodē ordine. qz als laycus nō posset baptisare qd̄ ē p̄tra intentōem lre. **¶** Itē sciendū. talia p̄ba debent p̄ferri sine aliq̄uz alioz verborū interpositōe. qz si caderet trabs vel aliq̄d aliud eueniret ex improuiso z terreret baptisantē. z si tūc diceret p̄sbyter sic baptisans. ego baptiso te. aliq̄d est ibi. in noīe patris z filij z sp̄s̄sci. talis puer nō est baptisatus. quia illa verba. aliq̄d est ibi. nō sunt de forma verborū baptismi.

¶ Itē si laycus nō intelligens latinū diceret hec p̄ba. ego baptiso te in noīe patris z filij z sp̄s̄sancti q̄ sunt p̄ba baptismi. z nō sciret qd̄ p̄ ista verba notaret ip̄e nō p̄ ea baptisare. cū ad baptisantē req̄ritur intentio baptisandi. z cū hoc req̄ritur q̄ intelligat quid verba p̄cernentia formā baptismi f̄cant siue rep̄ntant. **¶** Itē sciendū. si in casu necessitat̄ puer ad fontem teneret cū debita forma verborū talis esset baptisatus. Et ex illo p̄tz q̄ in casu necessitat̄ sola aspersio aque sufficit ad baptismū. **¶** Itē m̄gr̄ d̄t q̄ in casu necessitat̄ nulla p̄sone abijcit̄ de baptismo. Diceret ergo qd̄ vtrum iudeus q̄ nō est baptisatus vel paganus vel sarracenus posset aliq̄quem baptisare. R̄ndet q̄ sic. dūmodo haberet intentōem baptisandi z sciret debitam formam verborū. illud videt̄ patere ex hoc. qz bt̄us Johānes xpm̄ in iordane baptisauit. z tū ip̄emet nō fuit baptisatus. Et ex illo manifeste p̄tz vlt̄erius. q̄ nullus dz seipm̄ baptisare. z huius exemplū est. qd̄ xps a Joh̄e baptista voluit baptisari. nisi aliq̄s sp̄c̄aliter p̄ bonam intentionē baptisaret. de quo infra dicit̄. ibi. Judeus currens p̄ritus r̄.

¶ Notandū lra d̄t. ql̄bet hō p̄t baptisare. circa hoc dubitat̄. vtrum hoc sic verū. Et arguit q̄ nō. qz hoc est solū p̄missum successorib; apostolorū. id est ip̄is sacerdotib;. igit̄ nō oīs hō p̄t baptisare. p̄ntia tenet. sed aīis p̄batur p̄ dictū Marc̄. xvi. vbi xps dixit suis discipulis z eoz successorib; sacerdotib;. Euntes docete oēs gentes baptisantes eas in noīe patris r̄. Sed in oppositū est lra p̄ns. q̄ a quocunq; puer potest baptisari. igit̄ r̄. Ibi r̄ndetur q̄ aliq̄ue baptisari intelligit̄ duplt̄. Vno modo ex officio. sic solum sacerdos baptisat. Alio mō ex articulo necessitat̄. z sic quelibet p̄sona potest baptisare. z sic intelligitur litera. sed de illo p̄mo dicto intelligit̄ dictū Marc̄ z nō p̄sens lra. Tunc ad ratōnem quādo d̄t. tamē hoc solum est cōmissum successorib; apostolorū. id est ip̄is sacerdotibus. ibi.

Sūmula Raymundi

Rūdet q̄ hoc ē intelligendū de officio sic q̄ solū successoribz aploz est cō-
cessum ex officio baptisari. nō at̄ ex articulo necessitat̄. ¶ Itē nota. du-
bitaret q̄s. vtz puulus p̄t baptisari. Et videt q̄ nō. qz vt̄ h̄at̄ p̄ beatus
Darcū. loco allegato. tūc tal' q̄ crediderit z q̄ baptisat' fuerit saluus erit
mō puulus adhuc nō credit. iō nō p̄t baptisari. Maior pz. qz q̄ nō habue-
rit fidē nec crediderit nō p̄t baptisari. s̄z ille puulus nō h̄z fidē. igit̄ nō p̄t
baptisari. Ad h̄ rūdet q̄ fides put̄ h̄ sufficit ē duplex. nā q̄dā ē fides p̄-
pria. q̄dā ē fides aliena. mō q̄uis puer nō h̄z fidē p̄riā. h̄z t̄n fidē alienā.
S̄z diceret q̄s. sub q̄ f̄ fide baptisat' puer cū fidē p̄riā adhuc nō h̄z. Ad
illd̄ ē dōm q̄ puer baptisat' in fide patrinor̄. S̄z p̄ h̄ arguit̄ sic. stat q̄nqz
q̄ patrinī sunt male fidei. videlicz q̄ forte sunt heretici z c̄s. z sic tūc stare-
t q̄ puer baptisat' in mala fide. Ad illd̄ rūdet f̄m beātū Aug'. q̄ triplex ē f̄-
des. s̄. seminata. germinās. z matura. Fides seminata ē q̄n puer ē baptisat'
qz tūc statī in eo fides xp̄iana seminata ē a sp̄sco. z iō tūc in fide ecclie bap-
tisat'. z sic tūc nō obstat q̄ q̄nqz patrinī s̄z male fidei. v̄l etiā ip̄e sacerdos
baptisans. qz p̄terea puer nihilomin' baptisat'. qz ei imp̄mit̄ sacramētuz
baptisimī in fide ecclie. S̄z fides germinās ē. q̄n tal' puer crescit in adolefcē-
tia. z si tūc puer floret in p̄tutibz xp̄ianis. tūc h̄z fidē germinantē. S̄z f̄-
des matura. q̄n puer puenit ad annos discretōis sciēs discernere bonū a
malo. z ecōuerso. tūc h̄z fidē maturā. z p̄ h̄ tūc d̄r. q̄ vbi patrinī erāt here-
tici v̄l male fidei. tūc ille puer nō baptisat' in fide mala. qz baptisat' in fide
q̄ploz z in fide sacramenti. z sic fides mala ip̄oz patrinor̄ nō succedit in
puulū ex eo q̄ ibi acq̄rit̄ rē sacramēti. ¶ Ultimo nota. qz dubitaret q̄s.
vtz puero gr̄a p̄fert̄ in baptisimo. Et videt q̄ sic. nā illi p̄fert̄ gr̄a q̄ dign'
ē vita eterna. s̄z ip̄e puer baptisat' dign' ē vita eterna. igit̄ ei p̄fert̄ gr̄a. Ma-
ior ē nota. minor pz de se. S̄z in oppositū arguit̄ sic. ad oēm gr̄am seq̄t̄ ius-
tificatio. s̄z in puero nō ē iustificatio. igit̄ zc. p̄nā p̄bat̄ p̄ dictū b̄i Aug'.
q̄ d̄r. Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te. s̄z puer nō h̄z p̄sensum
q̄ req̄rit̄ in iustificatōe. Ad illd̄ rūdet q̄ gr̄a p̄fert̄ triplr. P̄mo ex merito
passionis xp̄i. qz h̄o ex̄ns in valle miserie p̄ntis vite nō potuit literari per
hoiem nec angelū. s̄z solū deus z h̄o ip̄m liberauit sua amara passione qua
sum' redēpti oēs. Secōdo gr̄a p̄fert̄ p̄tute aliene fidei. qz sicut nos sum' ba-
ptisati ab alienis sic nos subleuemur ab alienis. s̄z p̄tute aliena sum' lapsi.
qz ex p̄tute p̄thoplasti. i. p̄mi hois. sic etiā ip̄e h̄o ex p̄tute aliena subleua-
tur. i. ex p̄tute dei. Tercio gr̄a p̄fert̄ alicui rōne sacramēti. qz hoc sacramē-
tum ē deletio oim p̄ctōz z culpaz. qz culpa z gr̄a nolūt se p̄pari. s̄z cum
gr̄a inducūt culpa remittit̄. Tūc a d̄ rōem d̄r. s̄z ip̄e puer nō h̄z iustificatōez
p̄riā. h̄z t̄n iustificatōem alienā q̄ sufficit sibi.

¶ De sacra confirmatione

.i. in susceptōe sacre p̄firmatōis .i. necariū
In confirmando non est opus esse patrinos
s̄c patrin'. i. req̄rit̄ .i. sol' patrin' s̄c ep̄o s̄c p̄firmādū.
Unus erit t̄m qui presentabit eundem
s̄c p̄firmādus .i. b̄ndictōez
Iste cathesismum non suscipiat prohibemus.

Summula Raymundi

sustinuit. qz aduersa p̄as sup̄at p̄ cruce. q̄ in signo crucis qlibet cōfirmat.
¶ Tercio q̄ritur. q̄re q̄s in facie p̄cutit. R̄ndet q̄ h̄ ē q̄druplici rōne. P̄ma est. vt illud meli⁹ memorie imp̄mat. q̄ d̄t ep̄s. recordare. Et rō ē. qz cōfirmatio est sac̄m̄ irriterabile. z q̄ necē est vt memorie imp̄matur ne itere tur. Sec̄da rō est. vt dyabolica p̄as expellat. est em̄ signū paciētie z humi⁹ litatis p̄ qd̄ dyabol⁹ expellit. sicut legitur de q̄dā oblesso q̄ dedit alapam. cui dā monacho. quā monach⁹ paciēter sustinuit p̄tens ei aliā maxillā iura p̄siliū saluatoris. dyabolus at̄ paciētiā illius monachi nō potuit rōs lerare. iō illū obsessum redidit z euasit. z sic isteliterat⁹ erat. Tercia rō est. vt hō p̄firmatus sic fortis in fide vbiqz nomen xp̄i p̄fiteo. qz p̄firmatio datur baptisato p̄pter p̄stātiā fidei. sic qz hō fiat ita fortis in fide qz nunq̄ erubescat nōmē dei p̄fiteri. ¶ Quarta rō est ista. ad representatiōē p̄firmatiōis ap̄loy. qz ap̄li p̄firmauerūt p̄ impositionē manus. z istā p̄firmatiō nē fecat p̄cussio ep̄i in faciem hominis p̄firmati.

¶ Tercio notādū p̄ modū dubitatis. vtz nō p̄firmat⁹ posset p̄firmare. Et videt qz nō p̄firmat⁹ possz p̄firmare aliū. qd̄ p̄bat. qz nō baptisat⁹ p̄t baptisare. q̄ nō p̄firmat⁹ p̄t p̄firmare. p̄na tenet ex similitudine. S; an̄s p̄bat ex snia p̄cedeti vbi dicebat qz a q̄cūqz baptisat⁹ p̄t sumi. Et p̄bat rōne eali. pura qz nō baptisat⁹ p̄t baptisare. qz iudeus p̄t baptisare si h̄z intentiōne bonā. z p̄ p̄ns videt qz nō p̄firmat⁹ h̄z p̄firmare. Ad h̄ r̄ndet qz nō confirmatus nō p̄t p̄firmare. z qd̄ plus est. ille q̄ d̄z esse patrī⁹ alitū⁹ confirmati d̄z esse p̄firmatus. Sed ad rōnem d̄z qn̄ arguit. nō baptisatus p̄t baptisare. q̄ nō cōfirmatus p̄t cōfirmare. negāda est p̄na. Et qn̄ p̄bat ex similitudine. dicit qz illa similitudo nō valet. qz alit⁹ ē de sac̄m̄to baptisati q̄ de sac̄m̄to p̄firmatiōis. qd̄ sic p̄z. qz sac̄m̄tū baptisati est sac̄m̄tū nēcitat̄is. qz sine eo nullus p̄t saluari. sed sic nō est de sac̄m̄to p̄firmatiōis. qz sine cōfirmatiōe hō saluari potest.

¶ Quarto notādū. vtz simplex sacerdos posset p̄firmare. v̄ an simplex sacerdos posset porrigere p̄firmatōez. Et videt qz sic. nā si simplex sacerdos h̄z porrigere mat̄ sac̄m̄ etiā p̄t porrigere min⁹. h̄z simplex sacerdos h̄z porrigere corp⁹ xp̄i. qd̄ ē sac̄m̄ mat̄. q̄ zc. S; in oppositū ē illd̄ qd̄ dicitū ē sup̄. s. qz ep̄s tm̄ h̄z p̄ferre p̄firmatōez. Ibi r̄ndet qz null⁹ h̄z p̄ferre p̄firmatiōne nisi sol⁹ ep̄s. S; tūc ad rōem d̄z qz vnū sac̄m̄ ē digni⁹ alio itelligit q̄drupl̄ q̄ntū ad p̄positū sufficit p̄rio rōe efficacie. z sic baptisat⁹ ē digni⁹ sac̄m̄. Sec̄do rōe dignitatis z excellētie. z sic eucharistia est digni⁹ sac̄m̄. Tertio rōe fecatōis. z sic m̄rimoniū est digni⁹ sac̄m̄. Quarto rōe p̄ferent̄is. z sic sac̄m̄ p̄firmatiōis ē nobilius. qz a nobiliori p̄fer̄. videlicz ab ep̄o. Per h̄ d̄z ad rōne. h̄z eucharistia est digni⁹ sac̄m̄ fm̄ excellētiā. nō tm̄ rōne p̄ferent̄is. ¶ Quinto notādū p̄ modū dubij. vtz noua gr̄a p̄ferat in cōfirmatiōe. Et r̄ndet qz sic. Pro q̄ nota qz gr̄a est duplex. Quedā ē gr̄a grat̄is data. z ista dat̄ p̄tōibz. de q̄ nihil ad p̄positū. Alia est gr̄a gratū facies et est illa p̄ quā hō deo recōciliat̄. Et talis est duplex. quedā ē de nō grato gratū faciens. Alia vero est de magis grato magis gratū facies. p̄ma dat̄ et p̄firmatur in baptisato. sed gratia de magis grato magis gratū facies dat̄ in p̄firmatiōe. z sic p̄z qz maior datur in p̄firmatiōe q̄ in baptisato.

¶ Ultimo notādū. dubicat̄ vtz p̄firmatio sit sac̄m̄ necariū. Ibi resp̄ō

Folium XLV

Detur p̄ distincōem. nā aliqd̄ esse necariū intelligit̄ dupl̄t. Uno mō s̄m̄
plr̄. 2 illo mō p̄firmatio nō est necariū sacramētū. qz sine p̄firmatōe hō sal
uari p̄t. Alio mō li necariū p̄t capi p̄ vtili. 2 sic p̄firmatio est necaria. i. vti
lis. qz si hō dz resistere pugne dyabolice seu resistere malis siue infidelib̄
necariū est sibi vt habeat sacramētū p̄firmatōis

.i. discrete .i. femine s̄ aliq̄s

Sint premunite mulieres dum pueros sic

.i. retineant s̄ baptisandi

Baptizant. q̄ conseruent formam memoratam

s̄ formā .i. interdū .i. stupefacte

Hanc pretermittunt quandoq̄ nimis pauēfacte

s̄ pueri mulieres

Hi baptizantur rursus si confiteantur

sz q̄ est talis. ego baptizo te in noīe p̄ris 2 filij 2 sp̄s̄ sc̄i

Baptismi formam predictam non tenuisse

.i. emēdari debet s̄ qz est sac̄m̄ irriterabile

Corrigitur sic baptismus. sed non iteratur

Hic m̄gr̄ reuertēdo se sup̄ baptismū. cū pus aliqd̄ dixit de p̄firmatiōe
ponit q̄dā notabilia seu q̄sdā p̄suasiōes vtilēs circa baptismū. Et diuidit
in quattuor p̄tes s̄m̄ q̄ hic ponit quattuor p̄suasiōes. sc̄da ps̄ ibi (Null̄ ab
ortiuus) tertia ibi (Uxor abortiuū) quarta ibi (Si puerū mergis) Prima ps̄
adhuc diuidit̄ in duas p̄tes In p̄ma ponit p̄mā p̄suasiōem. sc̄da docet re
cupare q̄ndā negligētiā factā circa baptismū. sc̄da ps̄ ibi. (Hac p̄termitt̄
tūt) Et vult p̄ p̄tute lr̄ali t̄m̄. si mulier aliq̄ parit puerū debile q̄ est incli
natus ad mortē 2 iā in agone mortis posit̄. tūc mulieres p̄nt illū puerū
baptizare. Sz t̄m̄ ip̄e debent eē p̄munite. i. fortes discrete 2 sane mētis ita
q̄ obseruet̄ rectā formā p̄dictā ip̄ius baptismi. Tūc ibi (Hac p̄termitt̄
tūt) B̄gr̄ subdit̄ dicens. quō recuperari debeat negligētiā facta circa bap
tismū. 2 vult t̄m̄. si q̄nq̄ p̄tingat q̄ mulieres sint nimis stupefacte. i. p̄terri
te seu pauēfacte ita q̄ p̄pter timorē formā baptisandi infringūt. et si sic. tūc
talis mulier dz p̄fiteri se debitā formā baptisandi circa puerū nō tenuiss̄
se. ita q̄ talis forma est p̄fracta. tūc talis baptismus fact̄ in puero debet
corrigi 2 dz reiterari. ita q̄ talis puer dz deferri ad eccl̄iam 2 cathed̄izari 2
in fontē sac̄m̄ mergi s̄m̄ modū p̄suetū. 2 dz crismari 2 vngi.

Circa lr̄am p̄mo ē norandū. q̄ lr̄a habet q̄ baptism̄ dz corrigi 2 non
iterari Pro quo sciēdū. q̄ sac̄ra s̄t̄ duplicia. nā q̄dā s̄t̄ reiterabilia. 2 q̄dā ir
reiterabilia Et aūq̄ determinat̄ de istis p̄plere rememorādū ē pus d̄ictū
videlz q̄ om̄e sac̄m̄ h̄z se sicut medicina. Et ip̄a medicina debet p̄cedere
morbo. Vñ septē s̄t̄ sac̄ra p̄pter septuplicē lesionē pcti. vñ lesio pcti est dix
plex. nam q̄dā est lesio pene. 2 q̄dā culpe Lesio culpe ē triplex. qz aut est le
sio pcti original̄. aut est lesio pcti moral̄. aut ē lesio pcti venialis Et cōtra
hac̄ triplicē lesionē dat̄ triplex sac̄m̄. Nā p̄tra morbū pueri pcti original̄
lis dat̄ baptism̄. qz baptism̄ ē p̄pter deletōem pcti original̄ Cōtra sc̄dm̄
morbū pcti mortal̄is dat̄ p̄nitētia 2 p̄fessio q̄ delent om̄e pctm̄ mortale

b iij

Sūmula Raymundi

Sed p̄tra terciū morbiū peccati venial' dat' vinctio extrema q̄ delet oīa peccā
venialia. s̄z lesio siue peccati pene ē q̄druplex. vel talis fit ex ignorātia. vel ex
malicia. vel ex p̄cupiscētia. vel ex p̄nitāte ad peccā dū. Et p̄ hunc q̄druplī
cē morbiū dat' q̄druplex sac̄m. Nā p̄tra p̄mū morbiū ignorātie dat' sac̄m
ordinis. q̄ in ordine datur gr̄a z p̄firmatio illuminatōis z discretōis.
q̄ ordinatus delet h̄re gr̄am z sciam discernēdi int' bonū z malū sic q̄ bo
nū doceat opari z exequi. z malū doceat spernere. Contra sedm morbiū ma
licie datur sc̄a eucharistia. q̄ sac̄m eucharistie est origo om̄is dignitatis z
bonitatis. Contra terciū morbiū p̄cupiscētie dat' matrimonū vt p̄ hoc sa
cramētū remoueat inordinata p̄cupiscētia. Sed p̄ morbiū p̄nitatis ad
peccā dū dat' sac̄a p̄firmatio vt ip̄i p̄firmati nō sint ita p̄ni ad peccādum
vt p̄us. q̄ in tali sac̄o datur gr̄a p̄firmatōis ad bonū. z cū h̄ ibi datur re
tardatio ad malū. Tunc ad p̄positū ē dōm. q̄ sac̄a sunt duplicia. s̄. reite
rabilia z irriterabilia. Vñ tria s̄z sac̄a irriterabilia. s̄. bap̄tismū. confir
matio. z ordo. q̄ in talib' sacramētis imp̄mit' character indelibilis. Sed sa
cramēta reiterabilia s̄z q̄ttuor. vt p̄fessio. eucharistia. m̄rimoniū. z extre
ma vinctio. q̄ in eis nō imp̄mitur character indelibilis

¶ Secūdo nota. vtz h̄ p̄nomē ego nec̄ario apponat' i forma bap̄tismi. Et
videt' q̄ nō. q̄ in oī p̄bo p̄ p̄sone cert' intelligit' ntūs. vtz p̄ Priscianum p̄
mo minoris. s̄z bap̄tismo ē p̄bū p̄me p̄sone. q̄ in eo intelligit' cert' ntūs. z per
cōsequēs nō erit nec̄ariū exp̄mere illud p̄nomen in forma bap̄tismi. Ad h̄
r̄ndetur p̄ distīctōem. q̄ q̄dā s̄z de nec̄itate bap̄tizādi. z q̄dā s̄z de nec̄ita
te bap̄tizātis. z q̄dā de nec̄itate forme bap̄tismi. Nō ad h̄ dubiū r̄ndet'.
q̄ h̄ p̄nomē ego nō est de nec̄itate bap̄tizādi. nec etiā est de nec̄itate forme
bap̄tismi. sed ē de nec̄itate bap̄tizātis. Et rō hui' ē ista. q̄ p̄ h̄ p̄nomē ego
exp̄mitur int̄ctio bap̄tizantis vt ip̄e bap̄tizās velit facere illa q̄ facit eccl̄ia
ergo illud p̄nomē ego nō debet omitti

¶ Tercio notādū. dubitaret q̄s. vtz in oī lingua aliq̄s p̄t bap̄tizare. Ad
hoc dubiū r̄ndetur q̄ sic. q̄ q̄libet p̄t bap̄tizare in sua lingua vulgari vul
gariter. z sic grec' in sua lingua p̄t bap̄tizare. z sic bohemus. flauus. polo
nus. dacus. r̄cijs. z hoc tpe nec̄itatis. sed ip̄e sacerdos cuiuscūq̄ ydioma
tis fuerit sp̄ dz bap̄tizare p̄uez in lingua latina.

¶ Quarto notādū. vtz h̄ p̄bū bap̄tismo p̄t omitti. sic q̄ loco ei' ponatur
hoc p̄bū mergo. Ad h̄ r̄ndet' q̄ nō. q̄ illud p̄bū mergo h̄z in se plus q̄ ly
bap̄tismo. ex eo q̄ mergo z bap̄tismo nō s̄z synonyma. q̄ ois bap̄tizat' ē mer
sus. z nō ecōuerso ois merlus ē bap̄tizat'. ergo mergo z bap̄tismo non s̄z sy
nonoma. ex eo q̄ dicit' sicut magis cōe z minus cōe. ideo loco illius qd̄ est
(bap̄tismo) nō p̄t poni mergo. vt dicēdo. ego mergo te in noie patris z filij z
sp̄s̄s̄ci. Sed debet dici. ego bap̄tismo te zc.

¶ Quinto notādū. dubitaret aliq̄s. vtz loco illi' p̄nois te. posset poni
nomē p̄riū. vt sic dicēdo. ego bap̄tismo henricū in noie patris z filij z sp̄s̄s̄ci.
Ad hoc r̄ndet' q̄ nō. z rō est ista. q̄ p̄pria noia sub diuersis p̄ceptib' in po
sitionib' sc̄at confuse. sed p̄noia sc̄ant certe. Et cum in bap̄tismo int̄ctio
bap̄tizantis debet dirigi in certum z vnicū suppositū indiuisibile. igitur p̄
pter h̄aterale certitudinē dz exp̄mi hoc p̄nomē te. z loco illius p̄nois
te non debet poni nomen p̄riū

folium XLVI.

Sexto dubitaret q̄s. vtz sic possit poni forma baptismi. ego baptiso te in noibz patris z filij z spūs sancti. ex quo tres sunt psone diuersa habentes noia. scz pater z filius z spūs sanctus. **I**ō videt q̄ d̄z dicit. ego baptiso te in noibz p. z fi. z s̄. **A**d h̄ r̄ndet q̄ nō d̄z dicit in noibz in plurali numero. sed debet dici in noie in numero singulari. **E**t rō huius ē ista. qz vn̄ est baptis mus. vnus ē deus. z vna ē fides. z vna ē ecclia extra quā nullus saluatur vt pz in de summa trinitate z fide catholica. **F**irmiter credim̄. z s̄l̄t̄ p̄fite mur oēs. mō illa vnitas ecēntie signat p̄ istū ablat̄m singularis nūeri. s̄. noie et ergo debet dici in noie z nō in nominibz.

Septimo notādū. dubitaret q̄s vtz intentio baptisantis sit necāria ad baptismū. **E**t videt q̄ sic. qz fm̄ bt̄m Auḡ. bona int̄ctio requiritur ad bonū opus. ergo etiā int̄ctio necāria requiritur ad baptismū. qz ibi exercet opus optimū. **S**ed in oppositū est br̄s Auḡ. in q̄dā omelia sup̄ Joh̄ā nem vbi dicit. **A**ccedat verbū ad elementū z sit sacramētū. vbi vult q̄ ibi non sit necāria int̄ctio. sed solum p̄ boz. **P**latio. **A**d hoc dubiū r̄ndet q̄ int̄ctio requirit̄ p̄pter reuerētiā sacramēti. **U**nde est sciendū. qz int̄ctio est duplex. s̄. generalis z sp̄ialis. **I**nt̄ctio ḡn̄alis ē quādo ipse baptisans int̄dit facere illud qd̄ ecclia facit. licz nō credit eē vtz qd̄ ecclia credit. **E**t ex hoc pz qz infidelis. vt iudeus vel heretic̄ p̄t baptisare dum habeat int̄ctio nem ḡn̄alem. **E**t ista int̄ctio generalis semp̄ exigitur z requirit̄ ad baptisante. **A**lia est int̄ctio sp̄ialis z est ista. qz quilibet credat qz baptismus habet virtutē delendi pctā. z ista nō sp̄ requirit̄. **E**t sic ad autoritatē b̄ti Auḡ gustini d̄z. qz licz nō exp̄mit int̄ctio nem generalē. t̄m̄ ibi eq̄ b̄n̄ vult illaz. **E**t sic hoc argumētū nō valet. **A**uḡ. nō exp̄mit int̄ctio nem generalē. ergo nō requirit̄ int̄ctio nem ḡn̄alis ad baptismū. qz ibi arguit̄ ab autoritate negatiue que p̄sequentia non valet.

Ocrauo dubitat̄ z ponat̄ talis casus. qz sint duo pueri sil̄ qui inueniunt̄ in certo loco. z vnus illoz est baptisat̄ z alter nō. sic qz dubiū est q̄s illoz sit baptisatus. **T**ūc querit̄. vtz ambo debent baptisari aut nō. **E**t videt qz non. qz si abo baptisarent̄ tunc alter illoz bis baptisaret̄. qd̄ nō p̄t fieri fm̄ p̄us dicta. qz nullus d̄z bis baptisari ex eo qz illud sacramētū est irriterabile. **I**n oppositū arguit̄ sic. si nullus eoz baptisaret̄ tūc vnus eoz r̄t̄ maneret nō baptisatus. z p̄ p̄sequēs aia istius eternalit̄ damnaret̄ p̄pter carētiā baptismi. qd̄ t̄m̄ maxime eēt incōueniēs z absurdum. **A**d hoc est d̄dm̄. qz isti pueri sic simul inuēti abo debeāt baptisari p̄pter incōueniēs qd̄ ex hoc posset seq̄ si vnus eoz nō baptisaret̄. puta qz aia eī possz eterna liter dānari. ergo tutius est ip̄m hoiem bis baptisari q̄s eternaliter dānari siue fidē xp̄ianā ignorare. ergo ad remouēdum talem incertitudinēz tūc ambo debent baptisari. **E**t si p̄t eē aliq̄ discretio inter pueros tūc ip̄e baptisans nullo mō d̄z baptisare aliquē bis p̄pter rōem p̄us tactā. **S**ed aliq̄ sic r̄ndent qz isti pueri sic inuēti ambo debeāt baptisari. z hoc debet fieri sub cōditione. vt sic dicēdo. **S**i nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris z filij z spūs sancti. **E**t hoc fit p̄pter securitatē. qz tutius ē hominēz baptisari bis q̄s non fieri christianum.

Ultimo ē notādum. dubitaret q̄s vtz baptismus sit melius a sacerdote bono vel malo. **A**d hoc est d̄dm̄. qz baptismus neqz meliorat̄ per boz

Summula Raymundi

num sacerdotē nec peiorat p̄ maluz sacerdotē. sed tñ tutior z securior est
baptismus a bono sacerdote q̄ a malo. qz deus exaudit citius preces bo
noz q̄ maloz. Et tñc vltim⁹ dicit qz baptisat⁹ nec meliorat nec peiorat per
baptisante dūmodo formā verboz obseruat. qz efficacia baptismi p̄sūt
in sacramēto z nō in baptisante siue in sacerdote

.i. nullus puer s̄ scō baptisate

Nullus abortiuus. nullus nisi fonte renatus

.i. in cimiterio .i. testat

Infra sancta loca sepeliri debet vt ait lex

.i. puez nō mortuū gignit. s. puer

Uxor abortiuum tua si parit ille licet sic

.i. pui t̄pis in puerperio

Temporis exigui. legem seruabit eandem

s̄ legē s̄ puez genuisset

Quam conseruaret si matura peperisset.

¶ Hic auctor ponit sedam cau telā circa baptismū ondes qd dicit fieri circa
pueros abortiuos in baptisado. z h̄ p̄ modū doctrine q̄ talis ē. si aliquis
puer abortiu⁹ mort⁹ nō baptisat⁹. tñc tal⁹ nō dicit sepeliri in cimiterio. qz sic
lex z ius canonicū dicit tñc null⁹ dicit sepeliri in cimiterio nisi fuerit baptis
tus. Deū subdit maḡ ponēdo aliud documētū circa baptismū ondes q̄
liter p̄sone ipregnate se debeat regere p̄ partum. z dicit qz si aliq̄ mulier gñat
puez abortiuū. ita qz añ matur⁹ t̄ps puer de matrice exiit. tñc ista mulier
er custodiat t̄ps puerperij q̄draginta dieb⁹ ac si puez matur⁹ generasset

¶ Notādū p̄mo circa lrām. qz abortiu⁹ ē puer q̄ nō dū p̄pleuit t̄ps natu
rale sue gñatois. vt si gñaret aliq̄s puer z nō dū t̄ps naturale p̄pleuisset.
ille puer diceret abortiu⁹. Tñ t̄ps naturale gñatois vt cōter s̄ nouē mē
ses. nō si puer gñat in septimo vt octauo mēse tñc gñatio dicit repetina z pu
er gñat⁹ dicit abortiu⁹. z talis puer abortiu⁹ nō dicit sepeliri in cimiterio si mor
tuus ē postq̄ abscondit ab utero materno. Si at̄ viuūt z postea baptisat⁹
z tñc post h̄ mort⁹ tunc in cimiterio ē sepeliendus

¶ Secūdo notādū. qz qñ abortiu⁹ gñat h̄ ē dupl̄. vel em̄ ille ē aiat⁹ vel nō
Si nō est aiat⁹ tñc nō dicit sepeliri in cimiterio. rō ē. qz null⁹ ē sepeliendus in c
imiterio nisi hō. s̄ ille nō est hō. q̄ etiā nō ē sepeliendus in cimiterio. Si aut̄
talis abortiu⁹ ē aiat⁹ h̄ ē dupl̄. vel em̄ ille ē baptisat⁹ vt nō. si ē baptisatus
gñat sepelit in cimiterio. si nō ē baptisat⁹ nō sepelit in cimiterio.

¶ Tercio notādū. diceret q̄s. si mulier moriat⁹ i p̄tu añq̄ puer exit vter
maternū qd ibi ē faciendū an fruct⁹ cū matre dicit sepeliri aut nō. Ad h̄ r̄nde
tur qz tal⁹ mulier dicit diuidi z fruct⁹ viu⁹ dicit eximi ita qz saluabit in vita. z p̄
hoc tñc fruct⁹ dicit baptisari. mater at̄ dicit in cimiterio sepeliri

¶ Quarto notādū. vñ hoc ē qz pueri nō baptisati nō dicit in cimiterio se
peliri s̄ extra cimiteriū. Rō ē. qz q̄ nō intrat regnū celoz nō dicit locari inter
corpa fidelū. qz infidelū cū fidelib⁹ nō erit p̄mixtio. sed aīe talū puerorū
nō pueniūt ad regnū celoz. qz dixit x̄ps ad Hycodemū. nisi q̄s renat⁹ fue
rit ex aq̄ z sp̄scō nō intrabit in regnū celoz. id nō debet locari inter corpa
fidelū defunctorū. Et illo correlariē sequitur. si puer moriat⁹ añq̄ baptisat⁹

Folium XLVII

pficit formā verbox dato q̄ incepisset adhuc aīa illius pueri nō saluabit̄.
 q̄ nō eēt mersus ter in aq̄. nec etiā baptisat̄ p̄ formā cōpletā req̄sitam ad
 sac̄m̄ baptisim̄. ¶ S; dīceres. q̄ ē rō q̄ pueris nō d; denegari baptisim̄
 p̄pter manifestū pctm̄ parētū. R̄ndet̄ q̄ rō ē ista. q̄ in iudicio dei z ecclesie
 puer nō portabit̄ iniquitatē patr̄. nec ecōuerso. vñ apl̄s. Opa em̄ illorūz sēs
 quunt̄ illos. Et d; norat̄ in iudicio dei. q̄ in iudicio tpali q̄nc; tenet̄ oppo
 sitū. z q̄ sacerdos baptizās puez cū ꝓcubinīs non d; nīmū indagare q̄ z
 q̄les s; parētēs e; q̄ als sacerdos in baptisando male ꝓcederet. Ex illo
 manifeste ꝓcludit̄ q̄ sac̄m̄ baptisim̄ nulli sit denegādū. z rō ē ista. q̄ illō
 sac̄m̄ ē dignissimū q̄ ad magnā ncc̄itatē. exq̄ ē ianua oīm aliorz sac̄roz ad
 vitā eternā z magis ncc̄ariū. licz em̄ sac̄m̄ eucharistie sit digni; q̄ ad sc̄itaz
 tē. qm̄ ꝓ oib; sac̄is ꝓ includit̄. z sac̄m̄ ꝓfirmatōis q̄ ad ꝓsonā a q̄ ꝓcedit̄
 q̄ ꝓfirmatio sit a solis ep̄is. z sic de alijs sac̄is vt ꝓus dictum ē. tñ sac̄m̄
 baptisim̄ ad oīa sac̄a ē plus ncc̄ariū. q̄ sine ip̄o nullus ꝓt saluari
 ¶ Quinto norādū. dubitabit̄ q̄s. vtz. ne forma baptisim̄ possit vicari.
 Ad hoc r̄ndet̄. q̄ forma baptisim̄ ꝓt vicari sex modis. ꝓmo q̄tū ad mu
 tationē. sc̄do q̄tū ad corruptionē. tercio q̄tū ad additōem. q̄rto q̄tū ad
 subtractionē. q̄nto q̄tū ad interpositionē. sexto q̄tum ad trāspōsitionem
 Nam ꝓmo viciat̄ q̄tū ad mutationē plurib; modis. Primo q̄ si aliquis
 baptisaret sic. ego baptiso te in noīe genitoris z geniti z ꝓcedētis ab vtro
 q̄. tūc talis puer nō eēt baptisatus. Et rō est. q̄ talis baptisans non sers
 uat formā a ip̄o institutā q̄ est hec. Ego baptiso te in noīe patr̄is z filij z
 sp̄s sancti. q̄ habet̄ ꝓ beatū Barthēū. Eūtes docete oēs gētes zc. Secun
 do viciat̄ q̄tū ad mutationē sic. vt si aliq̄s baptisat sic dicēdo. ego bapti
 so te in noīe oipotētis z sapiētis z benigni dei. tūc talis puer etiā nō ē bap
 tisatus. z rō est ista. q̄ talis non baptisat in noīe trīū ꝓsonaz. q̄ sic ꝓr est
 oīmipotēs fili; etiā est oipotēs z silt̄ sp̄s sc̄s. vt habet̄ in s̄mbalo Atha
 nasi. vbi d; Oipotēs ꝓr oꝓs fili; oꝓs sp̄s sc̄s. Et sic ꝓr est sapiēs sic fili
 lūis z sp̄s sc̄s. silt̄ sic ꝓr ē benign; sic fi. z. ff. Tercio viciat̄ q̄tū ad muta
 tionem sic. vt si aliq̄s baptisaret sic dicēdo. ego baptiso te in noīe patr̄is
 z filiarōis z sp̄s sc̄i. tūc etiā talis nō esset baptisatus. q̄ illa forma nō
 est ab ecclia instituta. ¶ Sc̄do baptisim̄ viciat̄ q̄tum ad corruptionē. z
 talis est duplex. vel em̄ mutat sensum vel nō. Si mutat sensuz tūc tal; pu
 er nō est baptisat̄. vt sic d̄do. ego baptiso te in noīe patr̄is z filias z sp̄s
 sc̄s. z h̄ est vtz si h̄ nō sit ex simplicitate. q̄ si ex simplicitate ita diceret
 z non ꝓntēderet errorē tūc puer eēt baptisat̄. Si aut̄ non mutat sensuz. vt
 si aliq̄s esset balbutiēs z ipedit̄ in lingua z baptisaret puez ita q̄ nō poss
 set ꝓba exp̄mere tūc talis puer eēt baptisat̄. ¶ Tercio baptisimus viciat̄
 q̄tū ad additōem. z talis ē duplex. q̄dā mutat intellectū z q̄dā nō. mō si
 aliq̄s baptisaret sic d̄do. ego baptiso te in noīe pa. z fi. z. ff. z sc̄i Nicolai z
 sc̄i Katherine. z tñ eā crederet q̄ iste puer sine hac additōe nō eēt baptisa
 tus tūc tal; baptisim̄ nō valeret. q̄ baptizās addit̄ sup̄flua Si aut̄ nō cre
 dit̄ z facit̄ h̄ ex pura simplicitate tūc puer est baptisat̄. ¶ Quarto viciat̄
 q̄tū ad subtractionē. vt qm̄ aliq̄d subtrahit̄ de forma baptisim̄. vt dicēdo
 ego baptiso te in noīe p. z fi. omittēdo ly sp̄s sc̄i. tūc tal; puer nō eēt baptis
 at̄. ¶ Quinto viciat̄ q̄tū ad it̄pōem. z tal; it̄pōsio ē duplex. nā q̄dā

Summula Raymundi

est necessaria et quedam non. per primam non variatur baptismus, sed per secundam. **Exemplum** de prima. ut si aliquis baptisaret sic dicens. ego baptizo te in nomine patris et sibi euenerit tussis. tunc cessante ulterius diceret. et filii et spiritus sancti. tunc adhuc huc puer esset baptisatus. **Exemplum** de secunda. ut si aliquis diceret. ego baptizo te in nomine patris et filii. et faceret tunc impositionem et diceret ad ministrum suum. porrigem tibi librum vel aquam calidam. et postea submergeret et diceret. et spiritus sancti. tunc talis puer non esset baptisatus. Et ratio est. quia illa forma baptismi esset fracta. ¶ Sexto videtur baptismus consistit ad transpositionem. ut si aliquis sic baptisaret. in nomine patris et filii et spiritus sancti ego baptizo te. et si aliquis hoc faceret ex simplicitate et deuotione. tunc talis puer credit esse baptisatus. Si autem non faceret ex simplicitate. sed propter hoc quod velit inducere errorem. tunc talis puer non est baptisatus. ¶ Sed contra. nomina et verba transposita idem significat. ergo videtur quod talis puer sit baptisatus. Ad hoc respondetur. quod illud dicitur **Aristo.** ij. per hermenias habet veritatem in logica de propositionibus. non autem in theologia. quia theologia non restringit per istas regulas

¶ **Primo** notandum circa formam baptismi. si diceret aliquis sic baptizando puerum. ego baptizo te in nomine christi. tunc dubitatur utrum talis puer sit baptisatus aut non. Et videtur quod sic. quia ita baptisauerunt discipuli in primitiua ecclesia. scilicet in nomine christi. Quorum successores sunt sacerdotes. ergo videtur quod talis puer sit baptisatus. Ad hoc dubium respondetur quod talis puer non est baptisatus. Et ad rationem quod illud fuit necesse in primitiua ecclesia. quia quicumque profitebatur hoc nomen christus ille baptisabatur a discipulis. sic autem non est nunc. quia iam debet teneri forma ipsius ecclesie de qua prius dictum est. Alii autem sic dicunt. quod talis puer non sit baptisatus. Et rationem hanc assignant. quia ille sic baptisans peccat contra formam baptismi institutam a sanctis patribus

¶ **Ultimo** notandum. diceret aliquis sic baptizando. ego baptizo te nomine trinitatis vel in nomine trium personarum. tunc dubitatur utrum talis puer sit baptisatus vel non. Respondetur quod talis puer non esset baptisatus. Et ratio est ista quia illa non est forma quam iesus christus instituit. ut habetur **Matth.** vii. timo. Euntes docete omnes gentes etc. Sed tamen sancta trinitas ita bene implicite potest inuocari

.i. infantem   s^c sacro tribus vicibus

Si puerum mergis in fonte ter. et nihil addas

.i. forme baptismi   .i. non baptisatus

Verborum forme. manet illotus puer iste

placet s^c alter   s^c baptismi

Quauis assistat qui verborum seriem dat.

¶ In ista parte magister ponit quartum documentum de ipso baptismo dicens. Si aliquis baptisaret puerum et mergeret ipsum tribus vicibus et omitteret formam verborum. ille puer non esset baptisatus. et quod plus est si vnus astaret qui proferret formam verborum adhuc puer non esset baptisatus. Et ratio licet est ista. quia si alter diceret verba. tunc illa verba non proficerent nec aliquem effectum inducerent. quia dicit **beatus Augustinus.** Appone verbum ad elementum tunc erit sacramentum. Et sic ille baptisans si omitteret verba tunc maneret solum aqua.

¶ **Circa** istam notandum. auctor dicit in ista. si puer immergitur et verba non proficiunt

folium XLVIII

runtur. tunc talis permanet non baptisatus siue illorum. Pro quo
Sciendum primo. quod tria requirunt circa baptismum. Primum est debita verborum platio. Secundum est ipsius infantis immersio vel aqua superfusio. Tertium est intentio. scilicet ut ipse baptisatus intendit facere id quod facit ipsa ecclesia. Et si unum illorum defuerit tunc baptismus viciatur. id est quod ipse puer manet imbaptisatus.

Notandum secundo per modum dubij. et ponatur casus quod sint duo homines. quorum unus immergat puerum et alter proferat verba. et ponatur ulterius casus possibilis quod fiat tempore necessitatis. ita quod sint duo sacerdotes quorum unus est factus mutus et ille immergat puerum. et alter sit carus manibus. et ille formam verborum proferat. tunc dubitatur. videlicet talis puer sit baptisatus. an non. Et videtur quod talis puer sit baptisatus. quod sine isto sacramento nullus potest saluari. ut patet ex dicto euangelij plus allegato. Respondetur ad hoc dubium secundum Richardum in tertio de lege dei. quod talis puer non est baptisatus. quod ad baptismum tria requirunt. Primum quod ibi sit debita verborum platio. Secundo quod immergat. Tertio quod intendat facere hoc quod ecclesia facit. modo cum unum illorum defuerit tunc puer non est baptisatus. scilicet in presenti casu unum illorum deest. scilicet debita verborum platio sicut in mutis. ergo talis puer manet non baptisatus. Alii autem doctores respondent. quod tunc talis puer manet imbaptisatus. quod immersio et platio verborum debent fieri ab uno. scilicet sic non fit hic. ergo etc.

Tercio notandum. ponatur quod duo circa fontem proferant verba. sic quod ambo dicant. ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. et unus solus immergat. tunc dubitatur. videlicet talis puer sit baptisatus. Et videtur quod non sit baptisatus. quod vel illi dicunt nos baptisamus te in nomine patris. et filij. et spiritus sancti. vel dicunt. ego baptiso te in nomine patris et filij. et spiritus sancti. Si primo modo. tunc non habet debita forma baptismi quam christus instituit. Si secundo modo. tunc puer bis baptisaretur. et quod baptismus est sacramentum irreiterabile. ergo videtur quod talis puer non sit baptisatus. Ad hoc dubium respondetur quod talis puer est baptisatus. Sed tunc ad rationem dicitur quod dicitur. vel dicitur dicitur nos vel ego. Respondetur quod non dicitur nos. scilicet dicitur illorum dicat. ego baptiso te etc. Et sic iste vicinarius proferens verba et cum hoc immergens baptisat. Sed tamen hic quidam respondet sub cautela sic. quod si unus citius diceret. ego baptiso te quam alter. tunc ab illo. qui citius diceret talis puer esset baptisatus et non ab alio. quia sacramentum baptismi est irreiterabile. Sed hoc non tene valet. quia si astans diceret citius illa verba et non immergeret. tunc ipse puerum non baptisaret. sed solum immergens.

Quarto notandum. videlicet iudeus vel infidelis potest baptisare. Et videtur quod non. nam quicumque est peccator ab ecclesia non potest baptisare. sed iudeus est homo. ergo etc. Consequentia tenet de se. sicut et maior. Sed minor patet per dictum propheticum ubi dicitur. Nolite sanctum dare canibus. Sed in oppositum est autoritas patris per illud quod plus dixit. a quo cumque possit sumere baptismum. Ad illud dubium respondetur. quod ipse iudeus potest baptisare. quod eodem modo valet baptismus collatus per malum sicut per bonum. et baptismus non est ministerii proferentis. sed christi. et hoc est verum. si ipse intendit facere hoc quod intendit ecclesia facere. et cum hoc proferat debitam plationem verborum et immergat puerum. ita tamen quod hoc permittitur ab ecclesia tempore necessitatis siue causa necessitatis. quod sine isto sacramento nullus potest saluari. Sed tamen iste iudeus non potest baptisare ex officio et ex autoritate. ut patet per hanc argumentum. Sed tunc ad rationem autoris hic in littera dicitur. quod autoritas eius intelligitur de articulo mortis. sed non quo ad autoritatem vel quod ad officium

Summula Raymūdi

Alij autē aliter rīdent ad rōnem. q̄ aliquem esse p̄cisum ab ecclīa intelligit̄ duplt. Uno mō quo ad vīculū charitat̄. sic ipe iudeus p̄cisus est ab ecclīa Romana. Alio mō quo ad vīculū vel vīonē baptīsmatis. z sic ipe iudeus nō est p̄cisus ab ecclīa

¶ Ultimo norandū p̄ modū dubitatōis. vtz dyabol⁹ posset baptizaf̄ re aliquē. Et arguit̄ q̄ sic. q̄ q̄cūq; debite p̄fert̄ p̄ba z alia req̄sita bñfacit̄ ille p̄t baptizare. sed dyabolus p̄t oīa ista facere cū ipe vocat̄ mille artifex. q̄ p̄t baptizare. Ad hoc dubiū rīdetur. q̄ dyabolus nullū p̄t baptizare. z hoc p̄bat̄ aliq̄bus rōnib; sic. Prima est. q̄cūq; baptizat̄ ille p̄tendit bonū et h̄z debitam formā verborū z oīa necessario req̄sita ad tale officium. sed dyabolus nō est h̄mōi. ergo zc. Alia rō. nullus p̄t baptizare nisi hō. nam dñs dixit̄ in euāgelio. Ite docete om̄es gentes. z illa verba dixit̄ discipulis suis z successorib; discipulorū. h̄z dyabolus nō est hō neq; successor discipulorū. q̄ nō p̄t baptizare. Tercia rō seq̄tur ex p̄ma. z est ista. oīs baptizās d̄z p̄tendere bonū. sed dyabolus nō p̄tendit bonū. cum sit spūs malign⁹. ergo etiam nō d̄z baptizare. Et h̄z dyabolus diceret̄ debitam formā p̄bortum. tamē in hac forma nō p̄tendit bonū. q̄ nō baptizat̄. Sed diceret̄. quare hō baptizat̄ z nō dyabolus Rīdetur q̄ ideo. q̄ sicut homo fuit cā mortis. vel sicut hō mortificatus fuit p̄ hōiem. ita d̄z viuificari z recōciliari p̄ hōiem z nō p̄ dyabolū seu p̄ spiritū malignum. ergo baptizat̄ hō z nō dyabolus. Alia rō. q̄ sicut hō est cā generatōis realis. sic etiam d̄z cā generatōis spūalis. scz xps p̄ncipaliter a quo sacramenta fluxerunt cui⁹ mīnist̄er est hō sacerdos. ergo hō baptizat̄ z nō dyabolus. Sed tūc ad rōnem q̄ d̄z. q̄ p̄fert̄ verba z oīa que req̄runt̄ ad baptīsmū ille baptizat̄. sed dyabolus p̄t facere h̄mōi. ergo zc. Maior est negāda. q̄ ibi maxime req̄r̄ritur intentio bona. mō notum est q̄ dyabolus nō intendit̄ illud bonū qd̄ ecclīa intendit̄. ergo nō potest baptizare.

i. puer s̄c̄ baptizatus .i. effunde s̄c̄ baptizatus

Infans in fontem si stercozat eijce fontem

s̄c̄ infans s̄c̄ fontē .i. nō ē faciēda effusio.

Si dimittit in hunc vinam. questio non est.

¶ In ista pte determinat̄ de negligētia recuperāda circa fontem baptīsmi. Et diuidit̄ illa ps in duas. In p̄ma facit̄ hoc qd̄ dictū est. In sc̄da docet̄ sp̄aliter qualiter pueri sint baptizandi. Sc̄da ps ibi (Inuēto puero) P̄ma ps adhuc in duas. nam p̄mo facit̄ autor qd̄ dictum est. Sc̄do ponit̄ tres cautelas circa negligētiā baptīsmi obseruādas. ibi (Si puer egred̄tur) Quantū ad p̄mum autor vult. si aliquē puez p̄tingit̄ in fontē baptīsmatis stercoza mittere. tūc talis aqua est effundenda. Sz si aliq̄s puer in hanc aquā baptizatus vīnaret nō est necessariū ipam effundere

¶ Circa lrām p̄mo norandū. q̄ l̄ra d̄r notāter aqua baptizatus d̄z effund̄. z hoc est̄ intelligendū de casu p̄dicto. puta dū ipe puer emittit̄ stercozum in fontem ipius baptizatus. Et huius rō est. q̄ puer baptizand⁹ d̄z baptizari in mūda aqua. vt h̄at̄ ex d̄ict̄ Ezech. xxxvi. vbi d̄r. Et effundam sup̄ vos aquā mūdā z mūdabimini ab oībus inq̄namēt̄. sed si puer stercozif̄at̄ in aquā tūc nō esset̄ mūda. z ideo talis aqua debet̄ effund̄

Folium XLIX.

anteq̄ alij pueri in aqua illa baptiscentur

Secundo notandū. q̄ hic aliq̄ doctores dicūt q̄ tota aqua nō ē effundēda in casu p̄ dicto. s; tñ hoc stercus cū modica aqua. s; hoc nō videt eē de intentōe autoris. z iō aqua totalit̄ d; effundi z secrete de nouo alia p̄secrari in fonte. S; diceret aliq̄s. tñ solū in festo pasche z p̄thecostes d; fieri cōsecratio baptismat̄. vt illud p̄t; ad nostrā experiētiā. qz videmus solum hoc fieri annuatim in ecclia dei p̄ illa festa. Rūdet̄ q̄ nō solū in festo pasche z p̄thecostes p̄t; p̄secrari baptismus. s; etiā q̄cunq; alio tpe. s; tñ hoc d; fieri secrete ne oriat̄ seandālū in populo.

Tercio notandū. in euāgelio d; nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ z sp̄sancto nō p̄t; intrare regnū dei Joh. iij. Ex isto dicto colligit̄ q̄ nemo p̄t; saluari absq; isto sacramento sc; baptismat̄. Ibi aliq̄s posset dubitare. vtruz possumus sine baptismate saluari. Et videt̄ q̄ nō. vt patuit ex dicto euāgelij iā p̄allegato vbi d; Nisi q̄s renatus fuerit zc. S; in oppositū arguit̄ sic. sancti innocētes nō fuerūt baptisati in aliquo liquore aqueo. z tñ saluati sunt. ergo zc. Itē ex alio. grāmatici z rhetores quos p̄uertit beā virgo Katherina nō sunt baptisati in aliquo liquore. z tñ salui facti sunt. Item beata p̄go maria nō est baptisata in aliquo liquore. z tñ salua facta ē. ideo illud dictū euāgelicū p̄us allegatū apparet falsum. Ad hoc dubiū respondendo dicat̄. q̄ baptismus est triplex de quo p̄us dictum est. sc; fluminis fluminis. z sanguinis. vt habet̄ de p̄se. dist. iij. baptismi vicē. Ex hoc dicto patz. q̄ sancti innocētes sunt baptisati in sanguine. nō loquēdo s; moriendo p̄fessi sunt z fide catholica dotati. cum qua vitā eternā meruerunt. S; virgo maria fuit baptisata in sp̄ituscō. qd̄ patz in euāgelio Luce. ij. vbi d; Sp̄sanctus inueniet̄ in te. Sed rhetores z doctores quos scā Katherina p̄uertit sunt baptisati igne z sanguine. Et in autoritate euāgelica iam p̄allegata (et) debet̄ gloriari p̄ vel. vt dicēdo sic. nisi q̄s renatus fuerit ex aqua. et id est vel sp̄sancto. non potest intrare regnum celozum. Vel intellige q̄ hoc fit solum tempore oportuno. sed tempore necessitat̄ solum fit per sp̄itum sanctum

Ultimo notandū p̄ modum dubitatōis. vtz q̄s seipm̄ posset baptisare. Et videt̄ q̄ sic. nā d; de quodā iudeo q̄ ip̄e seipm̄ baptisauit tēpore necessitat̄ z saluus factus ē. igit̄ videt̄ manifeste q̄ aliq̄s p̄t; seipm̄ baptisare. Rūdetur q̄ nullus p̄t; seipm̄ baptisare. vt p̄t; extra de bap. z eius esse. debitū. qz iste q̄ seipm̄ baptisat nō p̄t; seruare debitā formā. qz necessariū requiritur diuersitas p̄sonaz sic q̄ ibi sunt plures p̄sone. quaz p̄ma intelligitur in illo pronoiē (ego) z scda in illo pronoiē (te) Et hoc manifeste declaratur in sili. Nam sicut in generatōne reali est. pariformiter etiam est in generatōne sp̄iali. sed in generatōne reali homo nō potest seipsum generare. igitur in generatōne sp̄iali nullus homo potest seipsum baptisare. Maior vero est nota p̄ sufficientem similitudinē. Sed minor patet de se. qz si sic. tunc idem esset generans z generatum. causa z causatum. z esset aliqd̄ anteq̄ fieret. z sic idem generaret seipm̄. qd̄ est falsum z p̄tra omnes p̄hos. S; tūc ad rōem. qñ d; de iudeo q̄ seipm̄ baptisauit. Rūdet̄ q̄ hoc nō fuit p̄ baptismū fluminis. s; plus p̄ baptismū fluminis. qz ip̄e habuit tantā p̄triciōem. ita q̄ deus remisit ei oia peccata sua

Sūmula Raymundi

Si puer egreditur ventrem matris moriturus
.i. infans exit dispositus ad mortē
nō p̄t ḡnari .i. totaliter
Et nequeat nasci totus. pars corporis illa
s̄ tale mēbrū pueri consuetudo
Si caput est. ter aqua baptizetur velut est mos
s̄ in partu s̄ matre.
Si mater moritur puer excidatur ab illa
debilis .i. puer nō debito tpe nat⁹ .i. aqua
Infirmus vel abortiuus. baptismatis vnda
.i. aspergatur .i. nō baptizatus
Ter perfundatur. ne non mersus moriatur
.i. p̄gelata s̄ aq̄ sc̄z q̄ puer aspergat trib⁹ vicib⁹ cū aq̄.
Si glaciatā sit hec. formam teneas modo dictam

¶ Nec auctor ponit sc̄dm documentū. in quo docet negligentia quādam
recupare circa baptismū. et vult tantū. Si puer vel infans q̄ d̄z nasci egre
diat de ventre vel utero matris morte p̄uentus et nō p̄t tot⁹ nasci. qd̄ tūc
est faciendū q̄ ille puer nō asseribere damnationi. Ad hoc d̄t auctor in l̄ra
q̄ pars illius pueri q̄ est egressa. i. caput et nō pes vel aliud mēbrum. tūc
tale caput et nō aliud mēbrum debet trib⁹ guttis aque aspergi apposita de
bita verborū forma ad baptismū requisita. tūc erit baptizatus. **¶** S̄ aut̄ debet
caput aspergi et nō aliud mēbrū rō est ista. qz in capite p̄ueniunt q̄nc̄ sen
sus hoīs et tota virtus viget in capite. et ideo caput tanq̄ mēbrum digni⁹
debet aspergi trib⁹ guttis aque et nō totaliter p̄fundit. ne p̄ tantam fortitu
dinem aque et effusione illius puer decederet. qz si sic. tunc ille q̄ puer bap
tizaret fieret homicida. ex eo q̄ forte talis puer vixisset. quem vs̄ sic ex ni
mia interfecit p̄fusione. Deinde auctor subdit aliud documentū dicēs.
qz si mulier impregnata moriat ita qz puer in ip̄a uiuat. tūc ille puer d̄z exe
mit ab ip̄a et d̄z aspergi trib⁹ guttis aque ne moriat sine baptismo. habita tñ
debita verborū forma ad baptismū requisita. Rō huius est. qz talis puer nō
est valde fortis. si ergo totus mergeret in aquam tūc posset causam mor
tis inire. et sic illud qd̄ est in remediū inuentū p̄uerteret in supplicium. **¶**
Deinde auctor iterū subdit aliud documentū dicēs. si sacer fons fuerit glaciat⁹
lis et p̄gelatus. tunc ad baptizandū puer debet teneri forma p̄dicta. sc̄z qz
talis puer aspergat trib⁹ guttis aque. q̄ baptizans dicat. ego baptizo te in
noīe patris et filij et sp̄s̄ sancti. et hoc p̄pter rōem p̄us dictam. sc̄z ne hoc qd̄
est in remediū inuentum p̄uertatur in supplicium.

¶ Circa l̄ram norandū. nā sicut in l̄ra habet de egressu pueri ex utero
materno p̄tialr. ita qz debeat aspergi et baptizari statim si debil sit. Ex hoc tūc
dubitat. vtz puer in utero materno possit baptizari. **¶** Et videt qz sic. qz ali
q̄s sc̄ficat in utero. q̄ etiā p̄t aliquis baptizari in utero. Tenet p̄na p̄ locū
a maiori. qz si illud quod minus videtur inesse inest. ergo illud quod ma
gis videt inesse inest. sed maior est gr̄a sanctificationis q̄ gr̄a baptismatis.
ergo r̄c. An̄s p̄bat. qz sc̄us Jobes in utero m̄ris fuit sc̄ficat⁹. Luc. ij. r̄c.

Respondet q nullus in utero potest baptizari. ¶ Un est sciendū. q generatio est duplex. qdā est in utero. 7 qdā ex utero. Generatio ex utero est qn aliqs nascit in natiuitate. siue qn aliqs liberat ex dyabolica potestate. 7 h fit in baptismo. ¶ Qu aliqs in utero nascit tūc adhuc filius ire est. 7 g statim cū nascit ex utero d3 baptizari. 7 nō in utero. Rō est ista. qz fm euāgelicā veritate pus d3 in utero nasci. 7 post renasci in baptismo. ¶ Et p h ad rōnem d3. q aliqs sanctificat in utero hoc est ex lege spāli. s3 q aliqs baptisat h est ex lege cōi. Et tūc generatio est in utero qn ipa aia infundit. 7 hoc ex eo qz sacramēta vim sacrificādi nō hnt nisi p p̄tactū q nō fit ad puulum in utero existentē. g requiritur opatio ministri. vt infra patebit.

¶ Secūdo nota. ex lra hic habet de pte egressa. ex hoc dubitat. vtrum puer tūc in pte p̄t baptizari. 7 posito q sic. tūc vltērius dubitat. vtz ille puer in pte p̄ncipali baptisat post totale generatōem debeat iterū baptisari. vel vtz iste baptisatus sibi sufficiat. ¶ Ad h rōdet. si nō totus puer est egressus. s3 solūmō pars p̄ncipalis. sicut caput. tūc talis puer d3 baptizari. et hoc cū debita forma p̄boz baptisati. 7 h in capite. ¶ S3 diceret. qre solūmō caput d3 baptisari. Ad hoc rōdet vt supra dictū est. q h est ideo. qz in ista pte sunt oēs sensus rā exteriores q̄s interiores. Sclus em̄ exteriores sunt q̄nqz. s3 visus. auditus 7c. s̄l̄r ibi sunt sensus interiores. scilz sensus cōis. phantasia. 7c̄is. 7 ipe infans plus tenet baptizari i capite q̄s in alijs p̄tibz corp̄is. Et sic finaliter rōdet ad q̄sitū. s3 qn q̄rebat. vtrū puer baptisat in pte postea debeat baptisari in toto. et dicat q sic. scilz q postea in toto est baptisatus. tūc sub tali cautela p̄boz. s3 si nō es baptisatus ego baptiso te in noie patris 7 filij 7 spūs sancti 7c.

¶ Tercio nota. autor dē in lra q puer d3 excidi a matre. ex h dubitatur vtz puer d3 excidi a matre viuere. vel agonizāre. vel moriēre. ¶ Rōdet si m̄ viuūt puer nō d3 excidi ab ea. qz nō s̄t faciēda mala vt eueniāt bona. s3 si mater mortua sit. 7 p̄cipit q puer in utero materno adhuc viuūt. tūc obstricibz daf talis cautela. s3 q matre mortua imēdiate apiat ei violenter os. ne puer moriā. qz ex q puer viuūt in utero materno indiget inspiratiōe et respiratiōe. ideo os m̄ris d3 apiri donec puer ex utero excideretur.

¶ Quarto nota. nā ex lra etiā habet. q si puer sit infirmus vel debilis seu abortiu. tūc nō d3 mergi in fontē. sed debet aqua fontis aspgi. ne sacramētū salutis fieret sacramētū piclitarōis. qz p talē imersionē forte puer moriet̄. ne ergo hoc p̄tingat datur illa cautio. s3 q talis puer aspgatur tribz guttis aque sacri fontis. Ex quo tūc sequitur correlarie. q imersio aq nō est nccāria. ex eo q puer abortiu. vel alijs puer infirmus p̄t aspgi aq aqua. ¶ Un sciendū. q talis imersio siue aspgio h3 fieri tribz modis. P̄mō qz talis puer baptisat in noie trinitatis. ad designādū q tres sunt p̄sone in vna vera essentia. Secūdo ideo imergit ter. qz baptisat delect om̄ne peccm̄. inō peccm̄ vel p̄mittit cogitatōe. vel loquitōe. vel ope. ideo in s̄s gnū illius puer tribz vicibz in fontē imergit vel tribz guttis aspergitur. Tercio ideo imergit ter. p̄pter trāsmigratiōem triplē legis. s3 legis nature. legis moysayce. 7 legis euāgelice.

¶ Quinto nota. q tria dan̄ in baptismo. s3 caracter indelibilis. restitutio inocētie. 7 gra. Tūc ex hoc querit̄ an illa tria oibz equaliter dentur

Summula Raymūdi.

vel ne. Ad hoc respondetur q̄ illa duo. scz caracter indelibilis ⁊ restin-
tio innocentie datur om̄ibz equaliter. sed terciū scz gratia datur inequalit̄
ter. qz gratia duo facit. nam delet pctm̄ ⁊ p̄fert humilitatez. ⁊ vni plus de-
let inq̄st̄um parentes eius plus in peccato originali sunt conuoluti. ⁊ sic
tūc etiam plus disponit vnū ad humilitatem q̄ reliquoz. s̄m q̄ subiectū
recipiens sit dispositum.

Ultimo notādū p̄ modū dubij. vtz vnus p̄t baptizare duos simul
Et videt̄ q̄ sic. qz si duo homines essent simul p̄nci ⁊ haberent duo capi-
ta ⁊ quattuor manus. ⁊ cū hoc haberet̄ disponem̄ duorum corporū. tūc
illi essent simul baptisandi. ⁊ tūc nō esset ibi vnus homo. q̄uis in corpore
videtur vnus sp̄alis homo esse. quare sequitur q̄ rōne illius p̄ncionis
sunt simul baptisandi. In oppositū arguit̄ sic. si duo simul baptisarent̄
tūc forma baptisimi infringeret̄. qz diceret̄. ego baptizo vos. sed hoc nō de-
bet fieri. ergo nec duo simul sunt baptisandi. **Q**uo isto dubio sciendū.
q̄ si ita esset monstrū vt casus dr̄. tūc illi sunt baptisandi sub tali caurela
q̄ ip̄e sacerdos dicat sic. Si vnus es hō baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. sed si sunt duo hoies dices. ego baptizo vos in noie patris ⁊ filij
⁊ sp̄s sancti. De isto dubio latius dicitur infra.

.i. repto   ill' sc̄i   .i. fauor

Inuento puero baptisimi gratia detur

s̄ gra baptisimi   s̄ baptisādi

Si data nescitur. verborum forma sit ista

s̄ forma   s̄ forma

Qua pueros omnes baptizas. attamen ista

.i. p̄ponere

Si non es baptizatus premittere debes

s̄ sequētia   p̄locare   .i. doctores

Ista volunt aliqui premittere verba magistri

s̄ infantē

Non te baptizo. sed si non es baptizatus

s̄ ego sacerdos

Tunc te baptizo in nomine .p. et .f. et .ff.

Nic autor docet sp̄aliter quō pueri inuenti debent baptizari de quibz
dubiū est vtrū sint baptisari. vel nō Et ponit triplicē formā Prima forma
est talis. vt dicūt qdā magistri. qz tales pueri debent baptisari sub ista for-
ma qua pueri oēs baptisant. scz ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊ sp̄s
sancti. Et huius rō est. qz dubiū est vtz talis puer sit baptisat' vel
nō. ⁊ ergo in dubijs sp̄ certior ⁊ melior modus est tenendus. qz melius est
puerū bis baptizare q̄ ip̄m ch̄stianū ignorare. Secūda forma est talis.
vt si dicat. Si nō es baptisatus tūc ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. Rō huius est. qz si nō p̄poneres illa v̄ba. scz si nō es baptisa-
tus. tūc puer si pus esset baptisatus ⁊ mō iterū baptisaret̄. tūc sic in eo ba-
ptisimus reiteraret̄. qd̄ est. ph̄bitū in iure. ⁊ quicūqz hoc faceret studiose p̄
heretico esset habendus. Tercia forma est. qz si dicatur. ego nō baptizo te

si tu es baptisatus. sed si nō es baptisatus. tūc ego te baptiso in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Et p̄ declaratiōe huius sc̄e mouet tale dubium. Ponat q̄ inueniatur duo pueri quoz vnus baptisatus est et alter nō. tūc querit qd̄ est faciendū in tali casu. q̄ si ambo baptisarent. tūc vnus illoz bis baptisaret. si autē solus vnus. tūc forte p̄tingeret q̄ puer baptisat⁹ res baptisaret. et nō baptisatus maneret sine baptismo. ¶ Ad illud dubiū respondet quēadmoduz supra r̄sum est. scilz q̄ debent ambo baptisari sub hac forma quam docet hic autor in littera. videlz si es baptisat⁹ tūc ego nō baptiso te. si autē nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Item ponat q̄ sint duo gemelli generati. ita q̄ cōbinantur et coadunantur sibi inuicē mutuo. tūc dubitat quid sit facienduz scz vtrū sint baptisandi sicut vnus puer vel sicut duo. Et videt q̄ sint baptisandi nō sicut duo. qz ibi est vnum corpus. ergo debent baptisari sicut vnus hō. qz vnu corpus indigentiam habet vnus baptismatis. id est q̄ tūc semel baptisetur. ¶ Sed in oppositū videtur. q̄ isti gemelli nō sunt baptisandi sicut vnus hō. sed sicut duo. quia si talis homo habet plures pedes q̄ duos. et plura capita q̄ vnu nō est baptisandus sicut vnus sed sicut duo. sic est hic. ergo et c. ¶ Ad istud dubiū responderetur sub distinctiōe quia vel in talibz gemellis discernitur duplex anima. vel nō. Si ibi discernitur duplex anima. tūc debent baptisari sicut duo pueri. et hoc cognoscitur si ibi sit distinctio membrorum in capitibz pedibz et manibz. et ex hoc sciz q̄ ibi sint due anime. et tūc est seruanda doctrina autoris in textu declarata. scz q̄ primus baptisetur absolute. secūndus autē sub illa distinctiōe est baptisandus. q̄ si non es baptisatus tunc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Si autē ibi nō est distinctio membrorum. tunc debet baptisari sicut vnus homo.

¶ Item notandū. q̄ sacramentū baptismi nō debet reiterari p̄pter multas causas. Prima cā est. qz nō fiat error siue iniuria tali sacramento. Nam in baptismo imprimitur character indelibilis. nō si reiteraretur. vel q̄ tunc duo characteres imp̄merent vel p̄mus deleteretur. sed q̄libet illoz est inconueniens. ergo ne talis inconuenientia sequeretur. cauēdū est ne hoc sacramentum reiteretur. Secūda cā est. qz illud sacramentū nō debet reiterari. ne desit alicui occasio peccandi. qz forte posset aliq̄s dicere. volumus adhuc expectare et postea mittemus nos baptisare. qz sacramentū baptismi delet oīne peccatū. et p̄pter hoc sacramentū baptismi nō est reiterandū. Tercia causa est ista. quia hoc sacramentum habet originem ex merito passionis domini nostri iesu christi et resurrectione eius. et quia christus semel passus est et semel resurrexit. ergo semel dandū est illud sacramentum et non pluries.

¶ Item notandū p̄ modū dubij. qz querere posset aliquis vtrum character indelibilis in baptismo christi fuerat christo imp̄ssus. ¶ Ad hoc respondetur q̄ nō. qz character indelibilis disponit ad grām recipiendā. sed dñs noster iesus christus in instāti sue generatiōis habuit plenariā grām. ideo nō fuit necessariū q̄ ip̄e sumpsisset characterem indelibilem. Etia talis character est ipsoz renascentiū. sed christus nunq̄ renatus fuerat. ideo character ei non fuerat imp̄ssus. prout dictū est prius.

Summula Raymundi

Ultimo nota supra dictū est q̄ iudeus vel saracenus p̄t baptizari. et tñ dubitat̄ ibi qua fide h̄i baptizat̄. qz nō in fide baptizantis. qz sunt infideles. nec etiā baptizant in fide parentū. qz forte etiā sunt infideles. ergo nescit̄ in qua fide h̄i baptizant. ¶ Rñdet̄ q̄ fides est triplex. vt dictū est supra. nam quedā est fides seminata. et est fides eccleie et ap̄torū. que est disp̄sa p̄ totū mūdū. et in hac fide baptizat̄ hereticus et iudeus si intendit̄ facere qd̄ eccleia intendit̄. Alia est fides germinās. et est qñ pueri baptizantur in fide suozū parentū. et sic iudeus vel hereticus nō baptizat̄. Tercia fides est matura. qz est bonis operibus corroborata. mō iudei v̄ heretici solum baptizant in fide prima. scilz in fide ecclesie. et hoc si intendunt facere quod eccleia intendit̄

.i. festinās ad ianuā eccleie

Iudeus currens contritus ad hostia templi

^{s̄ iudeo} ^{baptismi}

Si sibi defuerit aqua p̄f byter. et moriatur

fiducialiter ^{fides} ^{s̄ iudeus}

Firmiter in christum credens. saluabitur ille

interfectū .i. p̄pter xpm̄ .i. baptismū sanguinis

Decisum christi pro noie sanguinis vnda

mūdat. s̄ originali. q̄si baptizat̄ esset aq̄ fontis. s̄ interfect̄

Abluit a scelere quasi fonte renascitur ille

¶ Superius autor determinauit de baptismo fluminis. Hic cōsequēter determinat de baptismo fluminis et sanguinis. Et diuiditur illa ps in duas ptes. Nam in p̄ma p̄determinat de baptismo fluminis et sanguinis. In secūda determinat de baptismo fluminis. ibi (Baptizare volens etc)

Quātum ad p̄mā partē vult autor q̄ si aliq̄s iudeus vel paganus aut saracenus. qui est contritus pro peccatis suis. currens ad hostiū templi volens baptizari. et defuerit ibi aqua et p̄f byter. et cū hoc talis firmiter credit in christū. et moriatur ille ante baptismū. tūc talis sine dubio saluatur

¶ Deinde autor subdit baptismū sanguinis dicens. si aliquis iudeus vel paganus infidelis currit ad ecclesiam credens firmiter in deo. cupiens baptizari. et si talis in via interficiat̄ cū gladio vel alio instrumēto quocūqz pro noie christi. tūc talis est baptizatus in sanguine suo. et p̄pter suam bonā voluntatē sine dubio saluabitur.

¶ Circa h̄rām p̄mo notādū. q̄ iudei sunt incōstātes et eccleiam dei maxime p̄sequētes. et quōqz ipsis baptizatis ecōuerso intrāt iudaismū spernēdo fidē xp̄ianā. ideo p̄sultū est q̄ iudei debēt p̄bari p̄ octo mēses volētes baptizari. ad p̄scrutādū vtz ipsi habeāt integrā voluntatē et verā fidē et charitatem ad dñm iesum christū. et vtz ip̄i errore iudaicū velint dimittere. et illis exp̄tis post octauū mēsem debēt baptizari. sed si haberēt infirmitatē magnā sic q̄ timendū esset de eozū morte. tūc ipsis credentibz citius debēt baptizari absqz magna p̄barōe. Et rō huius est. qz maxime difficile est ipsis iudeis pecuniā attractam seu usuratā dimittere. et sic necariū est vt p̄us protentur anteq̄ baptizentur. precipue quando sunt sanī

Secundo notandum, quod baptismus est multiplex, scilicet baptismus fluminis, fluminis, sanguinis, et penitentiae. modo de baptismo fluminis fluminis et sanguinis plus dictum est. Sed baptismus penitentiae fit in articulo mortis, ut si aliquis esset positus in articulo mortis et non posset habere copiam aquae et si habuerit penitentiam, tunc talis sine dubio saluabitur, et effectus illius baptismi est delere culpam et non penam, quia pena servatur ad futurum. Sed tamen penitentia posset esse tanta quod deleteret omnem penam et culpam. Et hoc est verum cum talis dolet intimo corde de peccatis commissis. Etiam aliqui talis penitentia delet tamen penam et non culpam, ut quidam doctores volunt.

Tertio notandum, ex quo ut hic iam dictum est baptismus est multiplex, scilicet fluminis, fluminis, sanguinis, et penitentiae, tunc ex hoc posset aliquis sic instare. Hoc videtur esse contra apostolum ad Ephesios, ubi dicitur quod unus est baptismus una fides, et unus deus, et si tamen unus est baptismus, sequitur ergo quod baptismus non sit quadruplex, penitentia est nota de se, sed ante patrum auctoritate apostoli. Ad hoc respondetur quod baptismus capit dupliciter, uno modo proprie, alio modo improprie. Proprie baptismus requirit duo, scilicet verba et elementa, talis baptismus solus est unus, et consistit in aqua et spiritu sancto. Et de tali intelligitur dictum apostoli ubi dicitur quod unus est baptismus. Sed baptismus improprie est qui delet peccatum originale cum alijs si sunt, sed non sit in aqua, et de tali baptismus loquitur presens littera. **¶** Item dubitatur, verum illa tria baptismata, videlicet sanguinis fluminis et penitentiae possunt sufficere ad vitam eternam. Et videtur quod non, sicut habetur Jobis, ubi dicitur quod si quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, modo tales baptisati sunt baptismus sanguinis et penitentiae, et non sunt renati ex aqua et spiritu sancto, igitur non intrabunt regnum dei. Ad hoc respondetur quod non solum alijs renascitur ex aqua, sed etiam renascitur alio modo, quia alijs renascitur baptismus sanguinis, alijs per renascitur baptismus penitentiae, et sicut alijs per renascitur baptismus fluminis, sed non illo modo, ut habetur in euangelio Joannis, ergo dictum beati Joannis non est uniuersale, sed est in definitum. Et sic manifeste patet, quod si baptismus fluminis non potest haberi quod tunc illa tria baptismata sufficiunt ad vitam eternam, sed si baptismus fluminis potest haberi tunc alij non sufficiunt. **¶** Item dubitatur, verum illa tria baptismata implicant characterem. Et videtur quod sic, quia baptismus sanguinis imprimet gratiam, igitur characterem. Antea notum est, de multis sanctis qui saluati sunt per effusionem sanguinis. Sed penitentia probatur, quia si illud quod minus videtur inesse inest ergo illud quod magis videtur inesse inest, sed maior est gratia quam character, quia character impeditur propter gratiam. Ad hoc respondetur quod solum in baptismus fluminis impeditur character, et hoc fit ex vi verborum et elementorum. Sed tunc ad rationem dicitur, quod character in parte dignior est gratia, quia character idelibilis est, sed gratia adesse vel abesse potest, etiam gratia characteris perpetua est, sed gratia absolute non. **¶** Item dubitatur, quis tamen baptismus sit maior, vel fluminis vel sanguinis. Ad hoc respondetur per distinctionem quod baptismus habet duplicem effectum. Primus effectus est a malo liberare. Secundus effectus est ad bonum ordinare extrinsece, quo ad istos effectus baptismus fluminis est maior vel melior baptismus sanguinis. Ratio est ista, quia plures liberat a malo, et etiam plures saluatur baptismate fluminis quam sanguinis, quia videtur moriturus baptisatus in sanguine ibi mille moriuntur qui baptisatur in flumine. Secundo baptismus fluminis est melior baptismus sanguinis, quia liberat hominem ab omnibus peccatis, scilicet venialibus, mortalibus, et originalibus.

Summula Raymundi

Etiam p baptismū fluminis datur aureola. i. essentialē p̄m̄ium z eterna
le si immaculatus custo dit. z cum hoc imp̄mitur caracter indelibilis. S
p baptismū sanguinis b̄ni datur aureola. s̄ nō imp̄mitur caracter indelibil
Et sic p̄z q̄ baptismus fluminis maior z dignior est baptismo sanguinis
quia literat plus a malo. z etiā ad maius bonum ordnat. sed intensiue bap
tismus sanguinis est maior q̄ baptismus fluminis. quia baptismus sang
guinis literat a malo tā p̄m̄ actum q̄ p̄m̄ potentiā. baptismus autem flu
minis solū literat a malo p̄m̄ actum z nō p̄m̄ potentiā. qz hō post bap̄tismū
fluminis iterū p̄ peccare. sed post baptismū sanguinis nō. Similit̄ q̄
ad sc̄dm̄ effectum baptismus sanguinis est maior baptismo fluminis quo
ad ordinatōem hoīs ad bonum intensiue. quia immediate facit animam
volare in regnum dei.

^{s̄ aliqua}
Baptizare volens mulier puerum. nec aqua sit
^{.i. cui q̄} ^{s̄ puez} ^{egerna gl̄a.}
Qua baptizat eum. celesti luce carebit
^{s̄ puer} ^{puero}
Mortuus iste. fides nec ei prodest mulieris
^{fides mulieris} ^{s̄ puer} ^{discretōis}
Que sibi prodesset cum peruenisset ad annos
^{ex̄is in ytero m̄ris} ^{renascit̄ p̄ baptismū}
Non puer innatus in christo nascitur. vt si
^{mō} ^{mulierē} ^{.i. imp̄gnatā ex̄ntem}
Jam baptizares iudeam parturientem
^{tal̄is liq̄r} ^{tal̄ liq̄r} ^{tal̄ liq̄r} ^{s̄ ab istis}
Non oleum. vinum. cereuisia. nec liquor vllus
^{.i. p̄ficat} ^{sacrū} ^{istis trib̄} ^{p̄ficat̄ baptismus}
Supplet baptismum. nisi sanguis. spiritus. vnda

¶ In ista pte autor regreditur super baptismum fluminis ponens que
dam documenta siue notabilia dicens. si mulier veller baptizare aliquem
puerum qui esset in articulo necessitatis positus. videlicet mortis. z non
posset habere aquā. si tūc iste puer moriat̄ absq̄ baptismo nō saluabit̄. Et
si diceres. vtrū fides mulieris p̄deset puero. Ad hoc responderet magister
in ista q̄ non. quia fides mulieris non iuuat eum nec cooperatur ip̄i quo
ad salutē. z tamē iuuisset eum si puenisset ad annos discretōnis z si viuus
p̄mansisset tunc fides mulieris bene saluasset ip̄m. Deinde magister sub
dit aliud documentum dicens. q̄ puer nō natus ex vtero non potest rena
sci in christo. i. baptizari. licet mater ip̄ius baptizetur. Vñ licet baptizaret̄
tur iudea existēs imp̄gnata. nō tamē ob hoc baptizatur puer eius. Des
inde magister subdit consequenter aliud documentum dicens. q̄ nullus
liquor. videlicet neq̄ oleum. neq̄ cereuisia. neq̄ vinum. neq̄ modo supplet
baptismum nisi sola aqua. Deinde magister subdit vnā additōem dicēs
q̄ baptismus est triplex. scz sanguinis. spiritus. z aque

Folium LIII

Circa trān nota. dubium est q̄ sit cā q̄ illud venerabile sacramētū
baptismi debet fieri in munda aqua. Ad hoc respōdetur q̄ causa huius ē
multiplex. Prima causa est talis. quia aqua est purum elementū z sim-
plex. z cum deus gloriosus est simplex substātia. licet sit trinus in personis
ideo ad designandū hoc tunc om̄is qui baptisatur in nomine sancte trinitatis
debet baptisari in liquore simplici. scz aqua. z non alio liquore. qz alij
liquores quodāmodo sunt mixti. quod sic declaratur. quia ipa cereuisia
est mixta ex aqua z farina hordei seu alioz frumentoz. medo aut̄ ex melle
et aqua. oleum aut̄ cōprimitur ex diuersis seminibus terre. scz ex canopo.
ex papauere. ex nucibz. z sic de alijs. vinū aut̄ ex botris. z sic tūc p̄z q̄ h̄mōi
liquores nō sunt ita simplices z puri sicut aqua. quare sequitur q̄ baptis-
mus debet fieri in pura aqua z non in alio liquore. **A**lia causa est talis. q̄
aqua est magis cōmunis q̄ alius liquor. ideo ne aliquis haberet se excusa-
re de baptismo. ita q̄ dicat sic. vinū fuerat nimis p̄ciosum. z cereuisiam nō
potui habere. ideo puer mansit imbaptisatus. Ne ergo illa occasio mala z
absurda allegetur tunc baptismus fit in p̄muni liquore. s. in aqua. **A**lia
cā videlicet tertia est ista. qz baptismus fuerat institus tempore passionis
xp̄i qm̄ misit emanare sanguinē z aquā de eius venerabili corpe. vt patz in
caplo Lū marthe de celebratōe missaz. Et ideo in signū huius tūc bap-
tismus adhuc fit in pura aqua. **Q**uarta causa z vltima est rōne efficacie.
quia aqua hz virtutem purgatiuā z virtutem caloris rep̄hensiuam. z vir-
tutem trāspārentem. z virtutem imaginis susceptiuā. z virtutem ignis ex-
tinctiuā. Nam ipa aqua p̄mo hz virtutem purgatiuā. z hoc sic declaratur
quia om̄e illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illud cum aqua
abluitur z per aquā mundatur. vt patz de singulis. Et sic p̄pter virtutes
purgatiuā q̄ purgat immūdicias tunc baptismus debet fieri in pura aqua.
quia recte sicut per aquam deletur immūdicia. sic etiam per baptismū de-
letur peccatum. quod sonat immūdiciam mortalem. **S**ecundo aqua has-
bet virtutem rep̄hensiuam seu rep̄hensiuam caloris. quod sic declaratur.
quia frigiditas ē propria qualitas aque. z ergo sicut per aquā reprimitur
calor. sic per baptismum siue per aquam baptismatis reprimitur z miti-
gatur om̄e peccatum concupiscentie. quod peccatum multum abūdat in
calore. **T**ercio aqua habet virtutem trāspārentem. quod sic declaratur. qz
sicut radij solares penetrāt aquā. sic gratia diuina per baptismū penetrat
corpus z animā. **V**el sic. quia sicut aqua est quoddā corpus dyaphanū
et trāspārens. sic diuina gratia nos circumdat z illustrat. **Q**uarto aqua
habet virtutem imaginis susceptiuam. quia aqua suscipit imaginem vt
apparet ad sensum. z sic illa imago que est deformis per peccatum origina-
le. hec imago reformatur vel renouatur per baptismum z mundatur ab
omni peccato. **Q**uinto z vltimo. aqua habet virtutem ignis extinctiuam.
quod sic declaratur. quia sicut aqua extinguit ignem. sic similiter baptismus
extinguit om̄e peccatum.

Secundo notandū. dubitatur vtrum aliquis possit baptisari in ter-
ra. Et videtur q̄ sic. quia in illo possit aliquis baptisari in quo christus
tesus redemptor z saluator noster fuit sepultus. sed xp̄us fuit sepultus
in terra. ergo videtur etiam q̄ aliquis bene z licite possit baptisari in terra

Summula Raymundi

Ad hoc dubiū rñdetur q̄ nullus p̄t baptisari in terra. qđ sic declarat. q̄a terra nō est materia baptisimī. sed aqua pura z recēs. nā terra est sex omnīū elemētōz vt dicūt naturales phi. Etia ex alio pz. qz ip̄a terra nō hz p̄tutē purgatiuā. sed magis maculatiuā. igit̄ terra nō p̄t esse materia baptisimī. z p̄ p̄ns seq̄tur q̄ aliqs nō p̄t baptisari in terra. Sed ad rōnē rñdef. q̄ bñ quo ad quandā similitudinē aliqs p̄t baptisari in terra. qđ sic declarat. qz si cur xps fuit sepultus tribz diebz in terra. sic etiā puer ter delect̄ immergi vel aspergi cū aqua baptismatis

Tertio notādū. q̄ dubitat̄ vtrū aliqs p̄t baptisari in sanguine. Et videt̄ q̄ sic. qz in illo p̄t aliqs baptisari in quo aliqs lauat̄ a pctis. sed aliqs lauat̄ in sanguine a pctis. ḡ zc. Ad hoc dubiū rñdef. hz aliqs rōnabiliter et bñ p̄t baptisari in sanguine. sicut fuerunt sc̄i innocētes baptizati z q̄ plures alij martyres. tñ illud nō dz fieri p̄pter certas causas. Primo rōne ncc̄itatis. qz sanguis nō p̄t sp̄ haberi. Secdo. qz si sic. tūc multi excusarent se de illo sacramēto dicētes se nō habere sanguinē. ne ḡ hoc p̄tingat̄ ideo baptisimus p̄ponit̄ nobis in aqua z nō in sanguine. Tertio rōne efficacie. qz sanguis nō habet purgare sed magis maculare. ergo baptismus p̄ponit̄ nobis in aqua pura z recētī que hz virtutē purgatiuā. z nō in sanguine q̄ habet virtutē maculatiuam.

Quarto notādū. dubitat̄ vtz aliqs p̄t baptisari in oleo. Et videt̄ q̄ sic. qz p̄ oleū designat̄ gr̄a sp̄s sancti. ergo etiam aliqs in oleo p̄t baptisari. Respōdet̄ q̄ nullus dz baptisari in oleo. z rō est ista. qz oleū nō hz p̄tutē clarificatiuā. sed magis roboratiuā vt pus visum est. ergo seq̄t̄ q̄ in oleo nō p̄t aliqs baptisari. cū illud in q̄ aliqs baptisari delect̄ de necessitate dz habere virtutē clarificatiuā. etiā ideo qz oleum nō est materia baptismatis. qz oleum nō habet virtutem purgatiuā. ideo aliquis nō potest baptisari in oleo. sed in aqua

Ultimo notādū. vtrū aqua sumpta in bona q̄ntitate z alijs liquor silr. an tunc aliqs in isto cōmixto posset baptisari. Ad hoc respōdet̄ cū di/ stinctōe. vel ergo aqua ibi sup̄abundat in sapore. vel nō. si p̄mū. tūc baptisimus bñ valet. si scdo tunc nō valet. Ex illo tūc vlt̄erius dubitat̄. vtrū ali/ quis posset baptisari in aere. Ad quod rñdef. q̄ non. z rō est ista. qz aer et aqua habent p̄tranas q̄litates. qđ sic declarat. qz aer est calidus. aq̄ aut̄ frigida. ideo baptismus nō valet in aere. Etia ex alio baptismus nō valet in aere. qz aer nō habet p̄tutē imp̄ssiuam. ¶ Itē sp̄caliter circa hanc lr̄am. (Nā puer in matris) dubitat̄ an puer in vtero matris xp̄ns posset baptisari. Rñdetur iuxta intentōem lr̄e p̄ tale p̄clusionē. q̄ fm̄ cōem legem dei z fm̄ legē scripturaz nobis traditaz nō p̄t puer in vtero matris clausus baptisari. Quod sic p̄bat̄. qz p̄ baptismū regenerat̄ sp̄ualiter in xpo iste q̄ baptisat̄. sed nullus puer totaliter regenerari sp̄ualiter p̄t nisi pus sit natus corporaliter. ergo nō potest puer in vtero matris clausus baptisari. Nec est intentio etiā magistrī in quarto sententiāz. vbi ad hoc allegat̄ Isydo/ rū dicentē. q̄ qui in matris vtero sunt ideo baptisari nō possunt. qz ille q̄ natus adhuc fm̄ Adam nō est. fm̄ xpm̄ nō potest renasci. neq̄ in eū rege/ neratio duct̄ p̄t in q̄ generatio nō p̄cessit. Ad illud etiā allegat̄ br̄m̄ Pau/ lū in epl̄a quadā dicentem. Nō p̄t quisq̄ renasci aūq̄ natus est. Nec etiā ē

sententia sancti Thome pre vltima. Hoc idē etiā dicit Bonauētura super
quarta iniaz assignās rōnem p̄dicte p̄conis. q̄ rō quare d̄s nō purificat nec
baptizat in vtero est diuina institutio q̄ sic instituit. Rō autē institutiois di
uine p̄t esse p̄gruitas z nō necitas. q̄ si deus vellet posset vtrūq̄ aliter fieri
Rō autē p̄gruitatis p̄t esse ex p̄te sacramētalis remedij. nā sacramētale re
mediū respicit opatōem ecclē. sed opatio talis nō extendit se ad paruulū
nisi extra vterū qm̄ natus est z visibilis p̄t subijci sacramētis

.i. aliq̄e s̄ p̄riū
Si quem baptizas et casu nomen omittas
 s̄ p̄uer .i. nō habet in baptizatō
De quocūq̄ sit hic sexu nunq̄ reprobatur
 .i. mulierē .i. noīat sicut vir
Et si baptizas ancillam nomine serui
 .i. viceuerā .i. renouat
Aut econuerso baptismus non iteratur
 .i. ep̄s .i. iponat s̄ baptizans
Confirmator det eis nomina siue sacerdos

¶ Hic autor ponit q̄dā notabilia de baptismo fluminis dicens. Si aliq̄s
puer cuiuscūq̄ sexus fuerit siue muliebris siue virilis baptizat z ei nomen
in baptismo nō imponit. sic q̄ nomē eius ex casu omittit. tūc talis obliuio
siue omisio baptismū nō impedit. Rō huius est. q̄ impositio noīs nō est
de essentia baptismi. sed est quoddā accitale in baptismo. q̄ p̄ rāto impos
nit nomen in baptismo vt vnus hō cognoscat ab alio Deū autor subdit
aliud notabile dicens. q̄ si aliq̄n p̄tingat q̄ si ancilla baptizat noīe serui et
econuerso seruus baptizat noīe ancille. tūc illa negligentia nō impedit bap
tismū. sed ep̄s vel suffraganeus aut alius simplex sacerdos p̄t talibz sic ba
ptizatis postea nomen imponere.

¶ Circa lrām p̄mo notādū p̄ modū dubij. vtrū in hac dimissione noīs
baptismus viciet. Pro quo sciendū q̄ ad baptismū requirūtur duo. p̄mo
requirūtur essentialia. sc̄do accitalia. Et ex p̄nti ad dubiū r̄ndet. q̄ si ipse
baptizans omittet essentialia. tūc baptismus nō valeret. sed si omittet
solū accitalia baptismus manet bonus. Tūc sicut supra patuit tria req̄rū
tur essentialia z vere ad hoc sacramētū. Prīmū est trina imersio vel asper
sio aque. Sc̄dm est debita p̄borū forma seu platio. Tercū est debita inh
rentio. sc̄z q̄ sacerdos hoc intendit facere quod ecclē dei exoptulat. Et si
vnū ex his essentialiter req̄situr ad baptismū defuerit tūc baptismus vicia
tur. Sed accitraliter req̄ritur ad baptismū impositio nominū ita q̄ illi no
men imponat. z si noīs impositio a casu omittatur baptismus nō viciatur
¶ Sc̄do notādū. ex quo eres sunt imersiones baptismatis dū puer bap
tizat. tūc dubitat vtrū puer sic baptizatus in p̄ma vel sc̄da vel tertia imersi
one vel in oibz tribz simul. Ad hoc r̄ndet q̄ baptismus solū sic in oibz tribz
immersioibz simul. z nō in aliq̄ seorsum. Et huius rō est. q̄ ipm̄ corpus p̄
se nō facit hōiem. nec aīa p̄ se facit hōiem. nec elementa p̄ se p̄stituūt hōiem
sed illa tria simul p̄tēta faciūt hōiem inesse. ergo a sili p̄ma vel secunda

Summula Raymūdi.

vel tertia imersio nō p̄stituit baptismū. sed baptismus solū p̄stituit ex om̄nibus istis tribus immersionibus simul. Et si sacerdos negligens fuerit in aliqua tribus illarū immersionū vel asperionū. tñ baptismus valet quo ad puerū. nō autē q̄ ad sacerdotē. et sic oportet ip̄m sacerdotē agere penitentiā s̄m dicramen discreti p̄fessoris p̄ tali negligentia facta

Tercio notādū. ponat casus q̄ aliq̄s puerum baptizet et dicat sic. ego baptizo te in noīe patris et filij. et tūc imediate p̄dat loquelā et moriatur. et tūc alter accedat et dicat. et sp̄s sancti. tūc querit an ille puer sit baptizatus an nō. Si dicatur q̄ sit baptizatus. vel ergo est baptizatus ab aliquo vel ab aliq̄b. Si nō sit baptizatus ab aliquo. ergo ab aliq̄b. q̄ nō est baptizatus ab vno s̄ a duobus. et sic sequitur q̄ talis puer sit bis baptizatus. et tūc talis puer cū hereticis est reputādus. Ad hoc r̄ndetur q̄ ille puer est baptizatus. Et si tūc querat. vel ab vno vel a pluribus. R̄ndetur q̄ talis puer est baptizatus a pluribus seu ab aliq̄b p̄ modū vnus Sed tñ alij doctores dicūt q̄ melius et tutius est q̄ ille secūsdus sacerdos de nouo resumendo for̄mā verborū incipiat eū baptizare

Quarto notādū dubitaret aliq̄s de sacramento eucharistie et baptismi et diceret. ex quo in sacramento eucharistie est vnus deus et indiuisus q̄ re tūc hoc sacramentū nobis p̄ponit sub duplici specie sc̄z panis et vini. et etiam puer ter immerfus semel baptizat. R̄ndet q̄ hoc fit duplici de cā. Pr̄ma ad designādū plenariā refectōem aīe. q̄ sicut corpus plenarie reficitur ex cibo et potu. et nō ex cibo tñ vel ex potu tñ. sed ex vtriusq̄ simul. sic dñs noster iesus xp̄s dedit se nobis in plenariā refectōem aīe. de quo Jo. vi. Caro mea vere est cibus. et sanguis meus vere est potus et c. ergo sub duplici specie p̄ponit. Secūda cā est. q̄ xp̄s sumpsit totā naturā humanā ad se sc̄z corpus et aīam. ergo nobis sub duplici specie p̄ponit. q̄ p̄ sp̄m panis designat corpus. q̄ panis trāsmutat in corp⁹. s̄z p̄ sp̄m vini designat aīa. q̄z sedē in sanguine s̄m medicos. et iō vinū ibi trāsubstantiat in sanguine xp̄i q̄ est vnus deus et indiuisus. ideo sub duplici specie p̄ponit. Et sic sicut puer ter immerfus et aspersus semel baptizat. et hoc est manifeste p̄tra hereticos q̄ dicūt q̄ xp̄s nō assumpsit totā naturā humanā. q̄ dicūt eū viuere p̄ deitatem solū et nō p̄ humanitatem. qd̄ est falsum. vt p̄z in ca. Cū xp̄s. de hereti. nā deus assumpsit totā naturā humanā. sc̄z corpus et aīam dūmodo erat incarnatus in vtero beate marie virginis ex grā sp̄s sancti

Quinto notādū p̄ modū dubij de hermofroditis. i. hominibus h̄nribus vtrūq̄ sexū. quo noīe debeat baptizari. R̄ndet q̄ in talibus hoīb⁹ debet p̄siderari discretio sexus. et que illarū discretionū magis est cognoscibilis et ap̄rior illa sub discretōe debet baptizari. et s̄m hoc etiā noīa debent imponi. Si vero p̄tingeret q̄ virilia lateret in aliquo puero et baptizaret sub noīe mulieris. et postea puero crescente virilia exitū peterent et apparerent. tūc puer nō est rebaptizandus. sed tpe p̄firmatōis nomē p̄t mutari et pueniens aliud imponi. Si vero fuerit p̄firmatus anteq̄ virilia inciperent apparere. tūc simplex sacerdos nomen ei impositū in baptismo p̄t mutare et aliud pueniens nomen imponere.

Ultimo sciendū. q̄ rō quare in p̄firmatōe p̄t nomē imponi est ista. q̄ in p̄firmatōe nomē impositū p̄t variari. ergo a fortiori in p̄firmatōe aliq̄

hui p̄t nomē imponi. Ep̄s em̄ cū p̄firmat aliquē qui vocat̄ petrus p̄t cum
 noiare alio noie. scz paulus vel iohānes. ¶ Sed dices. ex quo ita est q̄
 in bap̄tismo remittit̄ pct̄m originale. tūc dubius est an in p̄ma vel sc̄da vel
 in terciā immersione remittit̄. Ibi dicūt aliq̄ doctores q̄ in terciā immersi
 one. Cuius rō est. qz tūc bap̄tismus est p̄pletus. sed ante p̄pletōem sacra
 menti nō p̄t sacramentū aliqd̄ opari. ergo zc̄. Alij aut̄ doctores dicūt q̄ in
 qualiter immersione dimittuntur pct̄a originalia. Et ex illo sequit̄ q̄ puer
 nisi semel immerfus est bap̄tissatus. vñ sc̄tus Tho. dr. q̄ puerū semel imers
 gi in sacro fonte bap̄tismatis sufficit. sed tñ semp̄ seruāda est p̄suetudo rō
 mane eccl̄ie. Et si in sancta matre eccl̄ia esset p̄suetudo semel immergi pu
 erū. illa p̄suetudo esset obseruanda. si ter iterū esset seruanda. sed tñ vt su
 pra patuit p̄uenientius videt̄ esse trina imersio seu aspersio ad designādā
 mysteriū sancte trinitatis

¶ De cognatione et affinitate que
 contrahuntur in bap̄tismo.

^{s̄c̄ spūalē} ^{s̄c̄ bap̄tismatis}
 Patrem compatrem fratrem mihi fons parit iste
^{s̄c̄ de bap̄tismo} ^{s̄c̄ patris spūalis}
 De leuat inde pater carnalis filius huius
^{s̄c̄ spūalis} .i. vxor legitima patris spūalis
 Fit mihi tunc frater. sic cōmater mea mater
 .i. muliebris .i. rep̄tat s̄c̄ cognatōnis
 Sexus femineus tot depingit tibi gradus

¶ Sup̄ius autor determinauit de bap̄tismo. hic p̄nter vult determinare
 de cognatōe z affinitate que p̄rahit̄ in bap̄tismo. z cū hoc ostēdit effectū
 bap̄tismi volens q̄ p̄pater erit pater bap̄tissati. z sic cōsequenter cōmater
 erit mater bap̄tissati. et filius eius erit frater bap̄tissati. et filia erit soror ba
 ptissati. z sic isti erunt inter se mutuo patres z matres. sorores et fratres
 spirituales.

¶ Circa lrām p̄mo norādū. ex quo hic in littera habet̄ de cognatōe sc̄ie
 dum est q̄ ipsa cognatio est triplex. Nā quedā est spūalis. quedā carnalis
 et quedā legalis. de hīs duobz vltimis cognatōibz nihil ad p̄positū. s̄z tñ
 de p̄ma. scz de cognatōe spūali. que definit̄ sic. Cognatio spūalis est q̄dam
 attrinētia spūalis ex donatōe sacramenti z spūssancti p̄ueniens. Et illa est
 triplex. qz aliqs dr̄ pater. aliqs p̄pater. z aliqs frater. Nam aliquis leuā
 de sacro fonte bap̄tismatis filiū dr̄ pater. qz sicut pater carnalis produ
 cit filiū ire. sic pater spūalis p̄ducit filium gratie. Et dr̄ compater a con
 q̄ est simul. z pater. qz sicut semel sumus nati a patre carnali. sic semel re
 nascimur a patre spūali seu a compatre. et sic talis vocatur pater spūalis.
 et sic p̄patres dicūt̄ hī duo patres. scz carnalis z spūalis. Sed fratres
 spūales dicūt̄ filij leuātis z leuati. Unde p̄siderandū est q̄ cōpatres in
 fonte z p̄patres in p̄firmatōe reputantur p̄ eadem affinitate. et impediz
 unt matrimonium p̄rahendum z cōtractum. Et rō est. qz illa est vna co
 gnatio spūalis quā carnalis nō potest dissoluere

Summula Raymūdi.

Secundo notandum. Ista dicitur quod baptizatus facit fratrem et sororem. hoc est intelligendum quod si pater habet filium tunc ille filius et baptizatus dicitur frater spiritualis. Sic similiter si pater habuerit filiam tunc filia eius est soror spiritualis baptizata. Et sic illa affinitas impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum. Sed queres. utrum si talis cognatio impediatur matrimonium contrahendum et dirimit contractum. Ad hoc respondetur per distinctionem. scilicet vel cognatio spiritualis prececedit matrimonium vel non. Si non precedit cognatio spiritualis tunc non impedit matrimonium contrahendum nec dirimit contractum. Verbi gratia si mater in necessitate leuaret puerum suum propter hoc matrimonium non est separandum. et ponatur quod dolose faciat. tunc ei dicitur iniuriam perniciosa digna. Si autem cognatio spiritualis precedat matrimonium. tunc impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum.

Item dubitatur ex quibus sacramentis processit talis cognatio spiritualis. Ad hoc respondetur secundum Iohannem andree in quarto libro decretalium. quod solum cognatio spiritualis contrahitur per baptismum et confirmationem. Ex hoc patet quod solum per ista duo sacramenta fit talis cognatio seu affinitas que dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendum. sed cathesismus facit cognationem spirituales que cognatio impedit solum matrimonium contrahendum. non autem dirimit contractum. Sicut hoc patet in simili. nam ponatur quod quis votum fecisset castitatis. tunc illud votum impedit matrimonium contrahendum et non dirimit contractum. sic etiam in cathesismo. Sed secus est de voto solenni. sicut sacri ordines et huiusmodi. quia hoc votum dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendum. sic eodem modo facit baptismus et confirmatio.

Item dubitatur utrum inter leuantes contrahatur aliqua cognatio spiritualis. Ad hoc dubium respondetur quod inter leuantes nulla contrahitur cognatio nec affinitas sed semper possunt contrahere matrimonium nisi aliud obstat impedimentum. Sed ex hoc ulterius dubitatur. utrum vxor contrahat cognationem spirituales cum leuato. Respondetur quod eadem est affinitas inter vxorem et virum. quia vir et vxor dicitur unum corpus esse et unam animam habere per unionem matrimonij. ut patet latius infra.

Item dubitatur. utrum in sacramento confessionis etiam contrahatur affinitas. nam utriusque secundum iura aliquis vel aliquis dicitur filius vel filia confessoris. Respondetur quod sic. sed solum inter penitentem et confessorum. unde. Quicquid de fonte leuans vngendo siue tenendo siue confirmando. sua vel peccata fatendo. Filius ille tibi spiritualis erit. Sed tamen affinitas que contrahitur ex confessione non impedit matrimonium. nam sacerdos habens filium filius bene potest ducere in vxorem cuius confessionem pater sacerdos audiuit. Sed si illa virginem baptizauit tunc filius ille tale ducere non potest. imo si duxisset essent separandi.

Item dubitatur. utrum filij duorum patrum seu pueri per quorum neutrum deuentum est ad paternitatem possint contrahere matrimonium. Respondetur secundum decretales de cognatione spirituali ubi sic dicitur. Filij duorum patrum per quorum neutrum deuentum est ad paternitatem licite matrimonium contrahunt nisi consuetudini repugnet. Et si per alterum eorum vel utrumque deuentum est ad paternitatem hoc sic declaratur capiendum exemplum tale. Habebat vnus vir vnum filium quem vocat plato. et pater platonis rogat alium virum ut fiat pater ipsius leuando platonem de sacro fonte. quo leuato tunc talis vir leuans nullam filiam suam potest despensare platonem si etiam haberet decem filias. Et ratio est. quia per platonem deuentum est ad

paternitate. Si autem plato haberet alios fratres. tunc talis leuans istis fratribus posset aliquam filiarum suarum copulare. Rõ est. quia per neutrum illorum deuenit cum est ad paternitatem. ¶ Item dubitatur. utrum decem vel centum vel plures possint ad unum puerum fieri patres. et utrum circumstantes puerum non leuantes ex nimia multitudine patrum etiam contrahant affinitatem. Ad hoc dubium respondetur libro quarto decretalium. cap. Quauis. ubi dicitur. sufficit unus pater. si tamen plures sunt omnes erunt compadres. Et subditur ibidem. et ideo est de confirmatione. ¶ Sed diceretur. que est ratio quare semper tres patres ut frequenter capiuntur. ¶ Respondetur quod hoc fit in signum trinitatis. vel fit ad testandum puerum esse fidelem. quia in ore duorum vel trium consistit omne testimonium.

¶ Ultimo notandum. sicut per elici ex iam dictis tunc cognatio spiritualis contrahitur in confirmatione. et contrahitur in baptismo. quod sic declaratur. quia ille qui ducit aliquam puellam ad confirmationem. tunc nec cum ipsa nec cum matre ipsius potest matrimonium contrahere. similiter puella que ducit seruum ad confirmationem. nec cum isto nec patre eius potest matrimonium contrahere.

¶ Unum est sciendum quod viginti sunt casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum provenientes ex baptismo et confirmatione. Primus casus est inter leuantem et leuatum. Secundus casus est inter pueros leuantis et leuati. Tertius casus est inter uxorem leuantis et leuati. Quartus casus est inter parentes leuati et leuantem. Quintus casus est inter uxorem leuantis et parentes leuati. Sextus casus est inter baptizantem et baptizatum. Septimus casus est inter pueros baptizantis et baptizatum. Ex isto sequitur. si sacerdos habet filium iste non potest contrahere matrimonium cum puella quam pater eius baptizauit et e converso si est filia ista non potest contrahere matrimonium cum masculo quem pater eius baptizauit. sed sunt sorores et fratres spirituales. Octauus casus est inter uxorem baptizantis et baptizatum. Ex isto patet quod si sacerdos habet uxorem et baptizat aliquem masculum. tunc iste non potest contrahere matrimonium cum uxore sacerdotis. Nonus casus est inter baptizantem et parentes baptizati. Decimus casus est inter uxorem baptizantis et parentes baptizati. Et sic sunt decem casus respectu baptismi qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum. Et eodem modo ex parte confirmationis pueniunt decem casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum. Primus casus est inter confirmantem et confirmatum. Secundus casus est inter pueros confirmantis et confirmatum. posito quod ipsi habeant uxores et pueros. Tertius casus est inter uxorem confirmantis et confirmatum. Quartus casus est inter confirmantem et uxorem confirmati. Quintus casus est inter uxorem confirmantis et parentes ipsius confirmati. Sextus casus est inter representantem et confirmatum. et sic iste representans est pater in confirmatione. Septimus casus est inter pueros representantis et confirmatum. Octauus casus est inter uxorem representantis et confirmatum. Nonus casus est inter uxorem representantis et parentes confirmati. Decimus et ultimus casus est inter uxorem confirmantis et parentes confirmati. Et sic similiter sunt decem casus respectu confirmationis sicut respectu baptismi. qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt tractum.

Summula Raymūdi.

¶ De officio dyaconorum.

- Nullo** presbytero presente dyaconus egris
.i. cū sacerdos abest s^c alijs infirmis
.i. eucharistiā .i. p^oessione infirmoz
- Det** corpus domini. crimen simul audit eorum.
s^c infirmos excōicātōe cumulat infantes
- Nos** non a banno soluit. sepelit. puerosq;
.i. nō in fonte baptismi .i. p^oinquo;
- Baptizat.** non fonte sacro. nisi promptior vnda
p vel baptizādis crudelior
- Nulla** sit. aut vbi mors mergendis acrior instat.
.i. sacro crismate in eccliaz mulieres p^o p^ou
- Non** crismabit eos. inducit purificandas.
hec verba s^c dyacon^o
- Non** dicet dominus vobiscum hic. nisi quando
ad sanguinē xpī p^oficiēdū dyacon^o
- Tantat** euangelium. calicem bene preparat idem
sicut s^c tenet dyacon^o
- Canonicas** horas vt presbyter ipse tenebit.
.i. multi hoies s^c plebanū ad sumendū
- Si** populus multus ad te venit ad comedendam
.i. corpus xpī s^c dyacon^o hoib^o plebanus
- Sanctum** pascha. potest hic hoc illis dare si tu.
.i. mādas .i. alter .i. sacerdos p^olis
- Precipis.** aut alius si desit presbyter illis

¶ Nec auctor incidentaliter docet officium dyaconorum. et p^otinuat ad partē p^ocedentē. Quia p^ous auctor determinauit de baptismo. Hic p^onter vult de terminare de officio dyaconorum. Et diuidit illa ps in tot pres quot auctor ponit doctrinas. pres patebūt Et p^o p^oma doctrina mgr vult q^o q^o sacerdos est absens vel insufficiens hoib^o quo ad ideoma ipsor^o. tunc dyacon^o ex iussu sacerdotis vel ex absentia p^obyteri p^o audire p^oessione. et p^o infirmis dare corpus christi. Et si infirmus esset in banno seu in excōicātōe tūc dyaconus nō d^oz eū absoluerē a banno vel ab excōicātōe nisi sub tali p^oditōne si p^oualeret q^o p^omittat eū ad sic p^oiores. i. ad illos qui h^ont auctoritatē absolūēdi eū ab excōicātōe. Et rō illius est. q^o ille non p^o seraz aperire qui caret clauib^o. sed dyaconus caret illis clauib^o. q^o ille clauēs sunt tradite solū p^obyteris. vt elicif^o ex verbis que d^ons noster dixit ad beatū Petrū. scz q^o d^oz q^o ligauer^o sup^o terrā rē. Et hoc solū loquebat ad p^obyteros. et nō ad dyaconos. Et illo p^oz q^o dyaconus nō p^o ligare. et p^o p^osequens etiā nō p^o soluere. q^o illius est soluere cuius est ligare. sed dyaconus nō p^o aliq^o excōicāre. ergo nō p^o aliq^o absoluerē ab excōicātōe. ¶ Deū mgr subdit secundā doctrinā dicens q^o ipse dyaconus etiā p^o baptizare pueros. et p^o necessitas.

his. sed hoc nō debet facere in sacro fonte. sed in alia aqua. nisi acrior mor-
 tificaret puero. et quā alia aqua habere nō posset tūc baptizet puerum in sa-
 cro fonte ne puer moriat sine baptismo. Et rō illius est ista. qz sacer fons
 baptismi est sanctificatus seu sacrificat⁹ a p̄sbytero. et ideo tact⁹ illius ad
 solos p̄sbyteros p̄tinet. Deinde magister subdit terciā doctrinā dicēs
 qz dyaconus in absentia sacerdotis mulieres purificādas p̄t in ecclesiā in-
 troducere. Deinde subiūgit dicēs. qz dyaconus nō debz crismare pueros
 Et rō illius est ista. qz manus eius nō sunt crismate vincte. qz fm statuta
 eccle nullus p̄sumat tangere crisma nisi per mēbra p̄us crismata. Et hoc
 p̄z qz sacerdos solū p̄ quatuor digitos p̄ncipales ab ep̄o p̄secratos p̄t tan-
 gere sacramentū vinctōis vel crisma. Si vero cū digito nō crismato p̄sum
 puose tāgeret crisma ille mortaliter peccaret. si vero ex negligentia vel igno-
 rantia p̄tingeret tūc peccaret venialiter. et tū illud mēbrū cū quo tāgeret
 diligēter esset abluendū. et tūc illa ablutio a sacerdote in ignē ardentes vel in
 aquā fluentē dz p̄fici. Deinde vterius subiūgit aliud documentū dicēs qz
 dyaconus nō dicat. dñs vobiscū. nisi quā legat euāgelīū. Un̄ est sciendū qz
 dyaconus volēs legere euāgelīū dicit dñs vobiscū. p̄ hoc exhortās pplm
 qz p̄ba euāgelica aurib⁹ attēte p̄cipiat. et corde deuoto attēdat. h̄ als nō dī-
 cit dyacon⁹ dñs vobiscū. qz illa s̄ p̄ba ad sacerdotale dignitatē p̄tinetiā.
 ergo illi nō p̄cedūtur nisi ad p̄ba euāgelica. Deīn subiūgit dicēs. qz dyaco-
 nus dz p̄parare calicē et legere horas canonicas vt sacerdos. Deīn subiū-
 git vltimū documentū dicēs. si tpe pasche est multitudo hominū cōicantis
 um. tūc ex iussu sacerdotis dyaconus p̄t illis dare corpus dñicum

Circa lram notādū. qz aliq̄ textus h̄nt sic (crime nec audit eoz) et aliq̄
 qz h̄nt sic (crime simul audit eoz) sic qz illa lra ponit affirmatiue ab aliq̄b⁹
 et ab aliq̄b⁹ negatiue. Pro illo notādū qz p̄ p̄cordia dicēdū est sub forma
 distinctōis sic. qz p̄fessor est duplex. qdā est sacramentalis. et qdā venialis
 Cōfessor sacramentalis est qz h̄z clauēs eccle. et ad tales p̄sonas duo requirū-
 runt. Pr̄mo autoritas discernēdi. et illa p̄petit solū sacerdoti. qz sol⁹ sacer-
 dos h̄z discernere lep̄rā. i. p̄ctm̄. Secdo requir̄ p̄tās absoluēdi. ita qz habeat
 absoluere a culpa. et hoc iterū p̄petit sacerdoti. qz hoc dñs solū p̄misit apl̄s
 qui fuerūt actu sacerdotes et eoz successorib⁹. vt sunt sacerdotes iam actu
 existētes. vñ dicit. Quoz remiseritis p̄ctā rē. Sed p̄fessor venialis dz esse
 ille qz solū p̄fessionē audit veniale et nō ei penitentiā imponit. et illud p̄petit
 ip̄s dyaconis. Un̄ sciendū qz penitētia est vnū sacramētū habens in se
 tria. scz p̄ritōem. p̄fessionē. et satisfactōem. Vñ ad p̄positū lre est dōm. qz
 capiēdo p̄mo mō p̄fessorē r̄tē legit lra negatiue. Sed capiēdo p̄fessorē se-
 cūdo mō. tūc littera legitur affirmatiue

Secdo notādū. sicut habet ex lra tūc dyaconus nō dz dare corpus xp̄i
 aliq̄b⁹ nisi ex iussu et licētia sacerdotis seu plebani. Rō hui⁹ est talis. qz illi-
 us nō est dispēlare corp⁹ xp̄i seu porrigere cui⁹ nō interest p̄secrare. h̄z dy-
 con⁹ nō interest p̄secrare corp⁹ xp̄i. qz dyaconi etiā nō interest dispēlare cor-
 pus xp̄i seu porrigere. Vñ notat Barth. vlt. ca. sic s̄ ltr nec ip̄e dyaco-
 nus p̄t crismare pueros. vt habet in lra Et rō hui⁹ est. qz nulli⁹ interest crismare
 nisi qz actu crismatus est. sed dyaconus nō est h̄mōi. qz d̄ator nō
 est de se. S̄z m̄noz sic declarat. qz dyacon⁹ p̄mo crismat cū sit sacerdos

Summula Raymundi

Quo nota distincōem. q̄ dyaconū habere aliquā efficacā intelligitur
duplī. vno mō virtute ppria. alio mō p̄tute aliena. mō p̄tute aliena v̄p̄u
ta p̄tute sui superioris dyaconus p̄t disp̄sare corpus xp̄i t̄p̄e n̄c̄itatis. z c̄i
hoc p̄t baptizare pueros z mulieres introducere. z infirmos cōicare z mor
tuos sepelire. Sed ip̄e dyaconus p̄tute ppria h̄z in se duplices efficacā seu
duo officia. Prīmū est. q̄ ip̄e euangelū dei p̄dicat. Sc̄dm̄ est q̄ ad missam
p̄t ministrare. Nā dz p̄dicare p̄buz dei. p̄ter hoc q̄ istud q̄ ore p̄dicat vt
hoc ope adimpleat. Sc̄do em̄ dz ministrare ad missāz p̄ter hoc q̄ dz esse
minister altaris. z sic ista duo p̄p̄tū sibi p̄tute ppria. **U**n̄ dyaconus dz a
dya. q̄ est duo. z cano nis nere. qz ip̄e duo in diuino officio misse canit. sc̄lz
euāgelū. z ite missa est. **U**el dz a dya q̄ est duo. z conans. i. laborans. qz
ille laborat in duobz ordinibz maioribz ministrando in ecclia dei legendo
euāgelū z preparando calicē. **¶** **I**te nota p̄ modū dubij. verū multitudo
ordinū sic necaria. vel sic. vtrū ordo in sancta ecclia sic necarius. **E**t videt q̄
nō. **Q**d sic declarat. qz vbi est vnitas ibi nō detet esse disparitas. sed in ec
clesia dei est vnitas. ideo nulla ordinis disparitas. **M**aior sic declarat. qz
vbi multitudo ibi p̄fusio. sed qz disparitas facit multitudinē z nō vnitatē
igit̄ z̄. **S**ed minor habet ad **E**p̄hes. iij. vbi dz. Solliciti seruate vnitatē
sp̄s z̄. **S**icut in actibz apostolorū vbi dz. **E**t erat eis vna anima z vnū cor
Ad hoc dubiū r̄ndetur. q̄ ordo in sancta ecclia est necarius p̄ter p̄fusio
nem tollendā **T**ūc ad p̄batōem maioris quādo dz. vbi est multitudo ibi
p̄fusio. dico q̄ hoc est verū si ibi est multitudo sine ordine tūc ibi est con
fusio. **S**ed si ibi est multitudo cū ordine tūc non est confusio. **T**ūc ad m̄
nozem quādo dz. q̄ in ecclia dei est vnitas. **I**bi r̄ndetur q̄ vnitas est du
plex. nā q̄dam est vnitas animaz. z quedā est vnitas officiorū. **T**ūc dz. li
cet ibi nō sit vnitas officiorū. at̄ que officia diuersi ordines requiruntur. t̄m̄
et erat eis vna anima z vnū cor

¶ **I**te dubitat. vtrū vnus caracter imp̄matur in omnibz ordinibz. **E**t
videtur q̄ sic. qz sicut est in sacramento baptismatis sic est in sacramento ordi
nis. sed in baptismo solū imp̄matur vnus caracter. licet puer ter immerga
tur. z ita etiā in sacramento ordinis t̄m̄ vnus imp̄matur caracter. **A**d hoc
dubiū r̄ndetur. q̄ cuiuslibet ordinis sp̄alis caracter imp̄matur. **E**t rō est ista.
qz nullus ordo est reiterāndus. **¶** **S**imiliter ordinis imp̄sū est caracter. **S**
tūc ad rōnem dz. q̄ in isto casu nō op̄t q̄ ita sit de sacramento ordinis sicut
est de sacramento baptismi. qz baptismus datur p̄ter vnū officiū t̄m̄. **¶** **I**tem
vnus caracter imp̄m̄t̄ ibi. sed in ordinibz multa dant̄ officia. **¶** **I**tem p̄ter diuer
sitate officiorū cuiuslibet ordinis datur sp̄alis caracter. vt accolis dyaconis
subdyaconis z p̄sbyteris **¶** **U**ltimo dubitat. vtrū mulier p̄t recipere sacros
ordines. **E**t videt q̄ sic. qz mulier p̄t p̄phetizare. sicut de b̄t̄a anna p̄phetis
sa legit̄ z sybilla. **¶** **C**oncludit̄ z infert̄ q̄ mulieres p̄t sacros ordines recipere
p̄ntia tenet a maiori. qz min⁹ est aliquē ad ordines p̄moueri q̄ p̄phetiza
re. **¶** **A**d hoc r̄ndent doctores sacrescripture. q̄ mulier nō p̄t p̄moueri ad
sacros ordines. z si p̄moueret ignorāter nō recipet caracterē. **E**t rō hui⁹
est ista. qz ip̄a mulier est imago viri. q̄ vir est imago iesu xp̄i **E**t sic ip̄a mu
lier mediāte viro assilatur xp̄o. z nō immediate. z per p̄ns nō p̄t recipere

Caratterē nec pmouere ad sacros ordines. Sed tunc ad rōnem dī q̄ ad hoc q̄ aliquis potest pphetizare nō requirit q̄ ipse sit sanctus. qz caphas pphetizauit cū dixit. Expedi vobis zc. et tamē non fuit sanctus. z ergo magis est aliquem pmoueri ad sacros ordines q̄ posse pphetare. z p̄ p̄les quens mulier non potest ordinari

¶ De mulieribz menstruosis.

.i. mulier s̄ mēstruū caueat vt nō ingrediatur
Femina que patitur videat ne progrediatur

.i. in scām eccliaz fluxus mēstrui

In loca sancta. nisi dolor abscedat prius eius
videat s̄ mulier maculet loca scā

Vel saltem caueat sibi sic ne polluat ista

s̄ mulier sui spnat. i. libidinē carnalē mēstrui

Atqz viri vitet consortia dum dolor vrget
mulier .i. puerperū an purificatōem

Nec si post partum moritur non purificata

tal' mulier .i. ad tēplū dei .i. p̄ sacerdotē

Fertur ad ecclesiam. post hoc infertur et ista

s̄ sui .i. a pctis tal' mlt' mūdara

Corporis a maculis si custodita videtur

¶ Ista est vltima pars huius capli. in qua parte magister vult dicere de mulieribz mēstruosis. z continuat ad partē p̄cedentē sic. Postqz autor de terminauit de baptismo et eius effectibz. z ex quo ita est q̄ baptisimus contingat fieri circa pueros quos mulieres pariūt. ideo magister in fine illi capli ostendit qualiter mulieres menstruose et impgnate debeat ordinare vitā suā Et diuidit ista pars in tres pres fm q̄ ponit tres cautelas siue tria documēta de mulieribz menstruosis et impgnatis Secūda pars. ibi. (Nec si post partū) tertia ibi (Sepius hāc moneas) Duo ad p̄maz partem vult intantū. si aliq̄ mulier fuerit que patiatur pestē muliebriē. i. mēstruū. illa non debet intrare eccliam dei p̄pter reuerentiā sacramēti z p̄pter loci sanctitatem Et si casu eccliam dei intraret vel alia sancta loca visitaret tunc caueat ne eccliam dei maculet stillando. z cū magna prouidentia caueat z diligentia ne virum illo tempore cognoscat. quia als generaret pueros leprosos vel cū rufis crinibz. Tunc ibi (Nec si post partum) magister ponit secūda cautelā siue doctrinā dicens. si aliqua mulier moriatur in partu puerozum. tunc ipa mortua debet ad eccliam portari z debet introduci a sacerdote Et licet mortua est tū purificatā. i. mūdara a maculis corporis. i. ab immūditia mēstruositaris.

¶ Circa lrām est p̄mo notandū. q̄ autor dī notāter in lra. (Femina q̄ patitur) et hoc duplt̄ exponit Primo sic. femina q̄ patit̄ supple mēstruum. Secūdo mō sic. femina q̄ patit̄ supple ex dolore partus. Et vtrūqz illoz p̄c bñ stare. q̄ sic declarat. quia quīs mulier patiat̄ in partu iuxta illud dī etum creatoris. In dolore paries filios tuos zc. sic etiā bñ p̄t stare lra cū

Summula Raymundi

dicit. Femina que patit menstruum. s. appropinquante hora partus. qz quia mulier patit menstruum prius et sicut post partum. et ideo quocumque modo patiat sive ante partum sive in partu sive post partum. tunc non debet intrare ecclesiam dolore et passione eius urgente. Huius ratio est. qz huiusmodi mulieres sunt humide. et si tunc isto tempore intraret ecclesiam dei tunc possent ipsam polluere per immunditiam menstrui. ideo debet cauere ne intret ecclesiam isto tempore. vel si intrat caueat ne polluatur domus dei. qz si sic pollueret ecclesiam seu alia loca sancta macularet tunc grande peccatum committeret.

¶ Secundo est notandum. auctor notat dicit in ista. qz huiusmodi mulieres non debent habere consortia cum viris eorum tempore passionis menstrui. Cuius ratio est ista. qz menstruum est valde immundum et quasi venenum salua reuerentia. et si tunc illo tempore vir coiret cum ea tunc ulterius posset infici cum veneno et cum malis humoribus et forte morte periret. et hoc esset sibi horribile peccatum. qz mulier hoc patiens si appeteret coitum tale studioso esset homicida. Item ex alio dicit qz viro non obesset nec aliqua periculatio corporalis accideret. cum ipse puer qz hoc modo generat lepra inficitur et erit leprosus. qz ipse vir spermatina in matrice mulieris receptum inficeret veneno. et per hunc generatur puer leprosus. Et ideo ad ista precauenda mulier non debet habere consortia cum viro suo tempore fluxus menstrui.

¶ Tertio notandum quid sit menstruum. unde menstruum sic definitur. est liquor in specie crudi sanguinis ab ipsis per locum deputatum fluens. ab ipsis humoribus indigestis generatus. Unde notandum qz iste liquor generatur ex eo qz quando mulieres ad refectionem nature sumunt nimium de cibo et potu non potentes bene digerere. quia naturaliter sunt frigide nature sicut dicunt medici. qz calidissima mulier est frigidior frigidissimo viro. et ergo cum illud quod sumunt ad refectionem nature non possunt dirigere. cum naturaliter sint frigide nature sicut dicunt medici. nec in stomacho decoquere. tunc materia que ipsis remanet residua et indigesta diffunditur per totum corpus et vertitur in crudum sanguinem. Et cum natura non abundat in superfluis nec deficit in necessariis quantum est in seipsa. tunc cogit istam materiam exire. talis autem materia cum non possit alibi exire exit per locum deputatum sibi. scilicet per vuluam. et illud dicitur menstruum. Sed ipsi viri cum sint valde calide nature. tunc per caliditatem hoc in digestionem digerunt in stomacho et consumunt et bene decoquunt. sic qz talis materia in ipsis non est residua. et ideo non vertitur in crudum sanguinem. et persequens etiam non patitur menstruum. et dicitur qz aliquod fuerit residuum in viris. tamen hoc exiret per ipsos crines et barbam. Et hec est causa originalis quare mulieres cadunt in barbam. qz mulieres illam materiam emittunt per menstruum. Viri autem per barbam et crines. ideo viri non patiuntur menstruum. licet tamen aliqui viri sunt ita pessime et frigide nature qz etiam patiuntur menstruum sicut mulieres. non tamen per membrum virile patiuntur. sed per anum sive per culum. ¶ Item sciendum qz omnes mulieres et virgines postquam ad etatem perueniunt indifferenter patiuntur menstruum. sed tamen quedam magis quedam vero minus. quia mulieres et virgines calide nature singulis mensibus patiuntur semel. nisi quando mulieres sunt impregnate. quia tunc ante horam partus continue patiuntur. et mulieres et virgines frigide nature in suo genere in singulis mensibus

Summula Raymundi

ginta annos naturaliter patit menstruū .z his tēporib; apta est etiā qđ
viri pfortiū. vii. **A** decemternis mulieris mēstrua cernis **A**d qnquagin;
ta durat purgatio rāra **E**t hoc in aliqb; bñ pplexionatis. qz in oib; nō eo
dē mō oriunt mēstrua. sed fm pū s z postērius z fm magis z minus. quia
quāto mulier calidior est tāto min⁹ patit de mēstruo. cū caliditas illā mare
riā plūmit **E**t quāto mulier ē frigidior tāto magis est mēstruosa. cū frigiditas
illā materiā psumere nō potest.

^{s^e mulierē} ^{a puero ipregnatā}
Sepius hanc moneas vt dum se prole grauata

^{.i. sua pctā} ^{s^e mulier}

Senserit excessus q̄ pure confiteatur

^{.i. corpe xpi} ^{.i. seipam} ^{.i. añ tps pariedt}

Et viuo pane sic se premuniat ante

^{.i. qñ} ^{aggrauat} ^{ad mortē vlad vitā}

Dum dolor vrget eam partus. sit et ipsa parata

^{.i. in tpe ptus} ^{accedat} ^{incōueniēs}

In pariendo quia q̄ visitat est inhonestum

^{sacerdos mulierē} ^{hec doctna diligēter aduertēda}

Presbyter hanc. ideo sit cautio sufficiens hec

^{.i. nō ēncitas p̄suetudo} ^{mūdatur}

Non est lex sed mos si mortua purificatur

^{sacerdos ecclie} ^{s^e mulieri} ^{s^e tūc} ^{.i. statutū ecclie}

Presbyter introitū dat huic dum viuit et est phas

Nic magister ponit aliā cautelam seruādā circa mulieres impregna
tas dices. quādo aliq̄s sacerdos curā animaz gerens suam parrochiale
mulierē nouerit esse grauata tūc debet eam monere .i. informare vt visitet
eccliam seu domū dei. z ibi oia peccata sua p̄fiteatur z p̄muniat se cor
pore xpi. vt quādo tempus pariedt instat q̄ ipa sit parata ad vitā vel ad
mortem. quia mulieres sepius in partu moriunt. z ideo debēt se preparare
cum corpore dominico q̄ tunc sacerdos nō indigeat visitare eas. cū hoc in
honestum videretur

Circa litterā est notandum. q̄ mulieres maxime leduntur in partu et
cū magnis dolorib; pariūt p̄ exitum infantum. qz ibi fetus exit p̄ locū val
de artum z strictum. ita q̄ maxime h̄mōi mulieres ledunt **U**nde dixit do
minus ad euā z ad mulieres sequētes **I**n dolore paries filios tuos. z in su
dore manū tuaz pane tuo vesceris **E**t ideo oēs mulieres indifferēter pa
riunt in partu. sed tamen quedā magis z quedā minus. sed quō hoc sit lu
cidius p̄z in secretis mulier.

Secūdo notandū. q̄ mulieres h̄mōi debēt purificari vt s̄a pretendit
Et rō est. qz sunt valde immūde tpe partus. p̄pter exitū secūdine. vii secū
dina est illa cutis vel pellicula in q̄ voluit fetus vel in q̄ facit puer in vte
ro matris. z si mulieres tūc in partu liberant a tali pellicula tunc signū est
sanitatis eaz **E**t ideo quando infantes nascūtur in secūdina tunc dicunt

patiuntur. vel quibus plus patiuntur. quia tale menstruum congregat ex nimia humi-
 morum indigestione superfluitate. Et sic tunc iste mulieres sive virginis que ha-
 bent multum de humore humoribus bis vel pluries patiuntur in uno mense. quod
 minus habet de humore humoribus ille in uno mense semel patiuntur. unde dicunt
 medici et ipse Albertus magnus. quod menstruum est ita immundum et venenosum
 quod si fundaretur super arbores virescentes tunc tales non crescerent nec fructum pro-
 ducerent. sic quod illud lignum infructuosum et sterile fieret. Ideo dicit philosophus in
 de somno et vigilia. quod si tale menstruum fundaretur super speculum novum tunc specu-
 lum novum macularetur ex menstruo. et sicut si mulier menstruoosa inspiceret specu-
 lum novum. tunc faciliter non separaret a speculo macula. et si speculum sit vetus
 tunc faciliter separaret. Sicut patet quod mulieres menstruoosae hominem inspiciunt
 et inficiuntur visum ad mortem sicut basiliscus. quia tunc tales mulieres videntes im-
 plere sunt cum malis humoribus. et sic tunc menstruoosi humores videntes exiunt
 et tunc humores etiam petunt exitum per oculos. et ita tunc ipse homo per visum
 suum ipsius mulieris inficitur ad mortem. Et etiam aer inficitur per mulie-
 rem qui aer tunc defertur ad hominem in quantum ita forte quod talis aer corruptus ipse
 sum hominem inficit ad mortem. Et ideo tales mulieres caveant tempore menstrui
 ne accedant ad pueros lactantes in cunis ne inficiant eos. quia tales sunt fragilis-
 sis nature. ergo valde faciliter ad mortem inficerent. Et ideo dicit nobilis
 Avicenna. quod talis mulier magis inficitur cum visu quam cum tactu. et Avicenna dat
 rationem de super. quia oculi sunt magis porosi. et ideo propter porositate oculorum ta-
 lis materia citius transit per oculos quam per alia membra. Item dubitatur. utrum mu-
 lier tempore illius infirmitatis potest reddere debitum carnis vel exigere. Et videtur
 quod non. ut habetur in leuitico ubi dicitur. Mulieres menstruosas ne accesseris. Et dicitur
 glossa ibidem. quod illo tempore mulier nec debet reddere nec exigere debitum car-
 nis. Sed in oppositum arguitur sic. leprose mulieri est reddendum debitum car-
 nis. ergo mulieri menstruoosae Consequenter tenet. quia lepra est infirmitas gra-
 vior quam passio menstruorum. Sed alius patet extra de coniugio leproso libro quar-
 to. nam illa infirmitas non dirimit matrimonium ut patet infra. Ad du-
 bium responderetur per distinctionem. quod in illo actu sunt duo. unum est voluntarium. scilicet
 exigere debitum carnis. et aliud est necessarium. scilicet reddere debitum carnis. Hodo-
 dicitur. quod illud quod est necessarium hoc est faciendum. sed illud quod est voluntarium est omi-
 tendum. Causa prima est ista. quia mulier non est sua sed viri. sic etiam vir non est su-
 us sed mulieris. Alij vero dicunt quod mulierem pati illam infirmitatem intelligi-
 tur dupliciter. Uno modo naturaliter. videlicet semel in mense propter defectum ca-
 loris naturalis. et isto tempore vir non debet accedere mulieri. Alio modo intelligi-
 tur quod patitur illam infirmitatem propter naturam sic quod quibus diu laborat in illa infir-
 mitate. et tunc in isto tempore vir potest accedere mulieri. Item nota quod si vir vel mu-
 lier petat debitum carnis tempore festivitatis. vel in loco sacro vel tempore ieiunii. vel
 tempore menstrui. tunc peccat mortaliter. sed alijs diebus extra illud tempus licite
 potest petere debitum carnis sine magno peccato. Et dicitur notandum (sine magno pec-
 cato) quod nunquam vel raro fit sine peccato. unde Festa sacerdotum locus ieiunia menstrua
 pariter. Si petas coitum mortaliter peccas in illis. Ex isto sequitur quod certis temporibus
 vir et mulier licite possunt reddere debitum carnis. sed his dicitur non potest licite exigere.
 Ultimo notandum. quod quicumque mulier apta est ad fluxum menstrui tunc apta
 est ad viri consortium. unde mulier vel puella a tredecimo anno usque ad quinquagesimum

rustici q̄ talis infans cū felicitate z cū om̄i p̄speritate circūdat. Et vlc̄erius
us dicit q̄ talis secūdina est applicata vmbilico pueri cū vna parte z p̄ ob
stetrices secrete diuidit a puero z p̄ eadē remittit ad locū p̄suetū. z dicit
vlc̄erius q̄ tales mulieres p̄ partū h̄nt immūdicā sibi attractā. z q̄ ab eccl̄
lesia z ab introitu eccl̄ie p̄ tēpus ab eccl̄ia deputatū sequestrare s̄t. Tan
dem vero finito tpe deputato veniētes ad eccl̄iam p̄ benedicte a q̄ aspersi
onē purificātur ab immūdicā corp̄is attracta p̄ ptū z secūdinā. z p̄ sacer̄
dote introducūt ad designādū vnitatē illaz cū eccl̄ia.

Tercio notādū q̄ mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne d̄nica
vt l̄ra p̄tendit. z hoc est p̄terea q̄ ip̄a mulier tpe ptus est in articulo mor̄
tis p̄stituta. q̄ nullū aial̄ infantū patit̄ in ptu sicut mulier. Et rō est ista.
q̄ q̄to plus sensus delicat̄ est de tāto plus patit̄. z q̄ passio x̄pi maxima
fuit. z hoc ideo q̄ eius p̄plexio fuit nobilissima. Et q̄ cū h̄o inter oia aial̄
lia sit aial̄ nobilissimū. q̄ mulier plus patit̄ in ptu q̄ aliq̄d aliud aial̄. q̄ ip̄a
patit̄ int̄tū q̄ ip̄a timet periculū mortis se inire. q̄ sequitur de p̄mo ad vltimū
mū q̄ ip̄a mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne. **Q**uo q̄ est sciendū
q̄ pena siue passio est duplex. Nā quedā est pena cōis. z q̄dā est p̄cularis.
Cōis est viri z mulieris simul. z ista est pena necis. vñ in Genesi. d̄ns dixit
ad eū z adā. In quacūq̄ hora comederitis zē. morte moriemini. Alia ē
pena siue passio p̄cularis. z est t̄m mulieris. vt habet̄ in Geni. nā ip̄a mu
lier p̄mo consensit d̄yabolo in paradiso in mor̄su pomi z tradidit viro. vñ
d̄ns dixit. In dolore paries. z sic oēs mulieres patiūt̄ in partu. Igit̄ coll̄
git̄ de p̄mo ad vltimū q̄ mulieres debēt esse p̄munite cū sacramēto eccl̄ie
Et iā ideo mulieres debēt esse p̄parate cū sacramēto p̄pter remouere in ho
nestatē. q̄ maxime inhonestū esset si sacerdos illis t̄p̄ibz mulieres visitaret
etiā hoc maxime fieri d̄ p̄pter reuerentiā sacramēti. q̄ in tpe ptus mulie
res maxime s̄t immūde. iō an̄ t̄ps ptus debēt p̄munire se cū corpe x̄pi

Ultimo notādū. q̄ infans iacēs siue inclusus in secūdina. sicut med̄
ei dicit̄. tūc in tali caput ei est sursum h̄ns cubitos suos sup̄ genua z quā
libet manū ad vnū oculū z mēbra subtiliter p̄glutinata. z q̄ t̄ps pariendū
affuerit. si debita generatio fit tūc secūdina trāsfert̄ sic q̄ p̄mo nascit̄ caput
et si tūc aliter fieret generatio nō fieret debita. z mulieri est valde periculo
sum si forsitan mortē posset euadere. Et ideo q̄dā mulieres grauius labo
rant q̄ alie. p̄pter diuersum modū secūdine. i. diuersum modum embriōnis
Et ideo ne forte mulier ex periculo mortē pueniret tūc littera p̄mo suadet
sibi p̄muniri cū sacramētis eccl̄ie. Alij aut̄ sic dicit̄ q̄ infans inclusus in se
cūdina iacet in matrice sub pectore pendens sursum cū capite ad unū ve
ro cū pedibz z nō extensus. imo mēbra p̄stric̄ta sunt. ob hoc ne mulier leda
tur nimū z tpe ptus nō simul z semel exit. sed q̄dā mēbra p̄ p̄sus. z q̄dam
p̄ posterius. z ideo si debito mō fit generatio tūc talis ptus trāsfert̄. ita q̄
suprema pars tendit ad unū. z inferior ps tendit sursum. ita q̄ p̄mo na
scitur caput. postea alia mēbra Et si hoc mō infans p̄ducitur ad esse tunc
mulieres nō multū patiūt̄. q̄ iste est debitus modus paried̄. vt dicit̄
physici. Et si aliter fit generatio ita q̄ p̄mo nascit̄ manus vel aliud mēbrū
ita q̄ nō p̄mo nascit̄ caput. tūc ibi est indebitus modus pariendū. Et q̄ sic
fit tūc mulieres grande z maxime patiūt̄ in partu. z q̄nq̄ dubium est

Summula Raymūdi.

utrum ipse cum infantibus potest euadere mortem. Partu vero facto matris que erit per
vulua in locum eius reuertit per astucia obstetricum. Et ideo sequitur illud quod supra
pretendit. videlicet quod ante partum mulieres in partu debent se premunire cum sa-
cramentis ecclesie. ut gratia diuine maiestatis eis in suis laboribus et doloribus sub-
ueniat. quod valde inhonestum est quod sacerdos deteret eas visitare in partu cum
sacramentis ecclesie. quod si hoc fieret tunc quodammodo fieret irreuerentia sacra-
mento. quod non debet fieri. Isto tamen non obstante si contingit casualiter tunc ipse sa-
cerdos licite potest eas visitare. ne absque confessione periret et coactioe decede-
rent. Sed tamen cautiore est quod sacerdotes moneant has mulieres quod se ante partum
preparent cum sacra premonitione propter causas assignatas. et hoc est de intentio-
ne littere. Et hec dicta de primo libro sufficienter.

**Liber secundus huius totius tractans de matrimonio et de
casibus que sequestrant matrimonium.**

Hoc declarabo que sunt sponsalia scripto
.i. in hoc libro s^e in iure confirmata
s^e datus .i. pecunia s^e facta
Anulus autem arra data vel promissio simplex
s^e factum cum promissione .i. matrimonium

Aut iuramentum faciunt sponsalia carnis

quatuor enumerata s^e matrimonij

Hec preeunt copulam

Iste est liber secundus huius summe. in quo autor vult determinare de ma-
trimonio et de eius effectibus. et peruenit ad precedentem litteram sic. Postquam mag-
ister determinauit de quibusdam sacramentis. videlicet de sacra eucharistia. et de
extrema unctione. baptismo. et de confirmatione. Hic in presenti secundo libro vult deter-
minare de matrimonio et de eius effectibus. Et diuidit in duas partes. In pri-
ma determinat de matrimonio. In secunda incidentaliter ponit quedam notabilia
de sacris ordinibus. Secunda ibi (Omne pertrahere etc.) Prima pars adhuc di-
uidit in duo. primo determinat de matrimonio. secundo ponit persuasiones circa
matrimonium vitales. Secunda ibi (Si gregis alterius) Primum punctum adhuc
in duo. Primo facit quod dictum est. Secundo ponit quedam incidentia matrimo-
nij impedientia. ibi (Reddere si coitu) Partes patebunt in processu littere
Quarta ad primam partem de sic. quod sponsalia fieri habent quatuor modis. Pri-
mo per anuli dationem. Secundo per dona et clemencia sine per pecuniam. ut per aurum
vel argentum vel per villas aut homines. Tercio sponsalia habent fieri per simpli-
cem promissionem. Quarto per iuramentum. ut quando aliquis iurat quod aliquam vellet
ducere in uxorem. et ista e converso iurat quod velit ipsum ducere in virum. Et
hec sponsalia debent precedere matrimonium.

Notandum circa litteram secundam Johem andree in summa sua. sponsalia sic debent
scribuntur. Sponsalia sunt promissiones futurarum nuptiarum ad ipsa perficienda.
ut dicendo. ego ducam te in uxorem. Et dicuntur sponsalia a verbo spondeo des.
quod idem est quod promitto. quod ibi vir et mulier promittunt sibi inuicem fidem.

Pro quo sciendum quod sponsalia secundum textum sunt quatuor modis. Primo sponsalia
habent celebrari per anuli dationem. ut quando sponsus tradit sponse anulum. Secundo